

M E M E N T O

A tudás és szakmai kompetencia

A romániai magyar közgazdász társadalom szervezésének tízéves múltja van, ha eltekintünk a nyolcvan év előtti időtől, amikor erdélyi közgazdászok a Magyar Közgazdasági Társulat keretében folytattak kutatói-tudományos tevékenységet, eredményeiket pedig közölték az akkori társulat folyóiratában, a *Közgazdasági Szemlében*. Napjaink közgazdászai a Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT) keretében juthatnak leginkább a szakma legfrissebb ismereteihez, s különösen olyanokhoz, amelyekkel az egyetemi oktatás nem szolgált. Feltesszük a kérdést: Amit tettünk, elégséges? Egyáltalán tudjuk, hogy mi és mennyi kell a tudásból?

Mindenekelőtt a reális ismeret megkívánja, hogy adjunk számot azzal a tudásszakadékkal, amelybe került a hazai gazdaságtudomány és gyakorlata. Chikán Attila, a BKKT rektora Kolozsváron nemrég az oktatást és a tudást elemezve kijelentette, hogy Magyarország 16 évvel van elmaradva a tengerentúliaktól. Nem ismerjük a módszert, ahogyan erre a következtetésre jutott, éppen ezért nem tudjuk a mi lemaradásunkat számszerűen kifejezni, de empirikus rálátással és megközelítő számítás szerint legkevesebb mégegyszer akkora a távolság, ami minket elválaszt a tengerentúliaktól. Ez a lemaradás egyelőre nő, s így csak további eltávolodásról beszélhetünk. Rálátásunk a romániai, s különösen az erdélyi gazdaságra alig van. A hazai magyar gazdasági kutatás, modern oktatási módszerek, szakmai anyanyelvű elitképzés, korszerű tananyag, publikációs lehetőségek nem jelentősek. Ez a válasz a kérdésre, hogy miért nincs gazdasági stratégiája a romániai magyar közgazdászoknak.

Céljait tekintve „az RMKT a romániai magyar közgazdászokat tömörítő szakmai szervezet, amely tagjai továbbképzését, vállalkozni szándékozóknak szakmai segítségnyújtást, gazdasági pénzügyi szakemberek számára szükséges gazdasági ismeretek terjesztését, a gazdaságtudomány és a szakmai anyanyelv kialakítását és ápolását vállalja fel”. Mindezt röviden mondva: a társaság feladata a gazdasági kultúrára való nevelés. 1990-ben ez a célkitűzés jól hangzott, de ma már idillikussá, naivvá, retorikussá vált. A társaság mai célját és cselekvési programját leginkább a felgyorsult világ, a felgyorsult információcsere befolyásolja. A tudásszerzés területén tehát újra kell gondolni magát a célt is.

A közgazdász, sok más szakterületől eltérően,

A székelyudvarhelyi gazdasági szakképzés történetéből

Székelyudvarhelyen középfokú gazdasági szakképzés 1943–44-ben, a római katolikus egyház által működtetett kétéves női kereskedelmi szaktanfolyammal vette kezdetét. Frölich Ottó, székelyudvarhelyi tanár, a r. kat. gimnázium igazgatója kezdeményezésére, Orbán Magda és Bodrogi Ibolya, férjezett Györffy Áronné, házról házra járva, szervezték be az első évfolyam hallgatóit. A szaktanfolyam igazgatója Zakariás Hadnagy Margit volt, aki a könyvvitelt és gépirást tanította. A tanári kar többi tagja között a következő nevek szerepeltek: Busány László (kereskedelmi ismeretek), Karsai F. Domokos (kereskedelmi levelezés), Sigmond József (gazdasági földrajz és áruismeret), Téli Lajos (kereskedelmi számtan), Tompa László (magyar nyelv), dr. Váróné Szabó Klára (román nyelv és szépírás), Szakáts Antal r.kat. plébános és Markó József, ref. lelkipásztor (hit és erkölcs), Tompa Margit (gyorsírás, testnevelés).

1946-ban megalakult a r.kat. kereskedelmi leánylíceum. Igazgatója Jakab Margit volt. Tanárok: Biró Lajos, Frölich Otto, Incze Margit, Jancsó Béla, dr. Jobszt Gizella, Raffain Dezső, Sass Antal, Sipos Géza, Szabó Piroska, Szakáts Antal, Tittel Andor. Az első érettségi vizsgára Brassóban került sor, a brassói ref. Kereskedelmi fiúlíceumban.

Az 1948-as évben, a tanügyi reform következtében megszűnik a líceum, helyébe állami pénzügyi líceum indul be, magyar és román tagozattal. Az 1950–51-es iskolai évben 36 magyar és 12 román tanuló érettségizett. A pénzügyi líceum első igazgatója Venczel László, matematika tanár volt, osztályfőnök pedig a Bolyai Tudományegyetem jog- és közgazdaságtudományi karán végzett Bara Pál okl. közgazdász.

Az időközben felszámolt pénzügyi líceum helyébe 1966-ban közgazdasági szaklíceum létesült, egy könyvelési osztállyal. Az általános műveltségű tárgyakat a tanítóképző tanárai tanították, a szaktantárgyakat a közgazdasági és jogi végzettségű szakemberek.

1968-tól a szaklíceum könyvelési és állami adminisztráció szakokkal, párhuzamos osztályokban, 1973-ig működött. A tanulók felvételi vizsgával jutottak be. A jó képességű, szakmai érdeklődést mutató fiatalok Hargita megyéből, valamint a szomszédos megyékből származtak. Minden végzős hallgató kihelyezést nyert a megyei munkaerő - elosztó segítségével.

közvetlenül vesz részt a társadalom működtetésében, s mint olyan, a társadalmi felelőssége is igen nagy. Éppen ezért hivatása is ehhez az igényhez kell hogy igazodjon, hivatáshoz tudás, tudáshoz képzés kell. A folyamatos képzés a gazdasági szakember számára a következő indokok miatt kötelező:

1. gazdasági törvénykezés állandó változása;
2. új ismeretek, információk megjelenése;
3. külföld szakmai színvonalának előrehaladotabb állapota;
4. az elektronikus hírszolgálat mérhetetlen egyre megújuló tudásanyagot tár a közgazdász társadalom elé.

Ez a négy indok az élethossziglani tanulás kötelezettségét ruházza a közgazdászra, hogy a legfrissebb ismeretanyagot képes legyen alkalmazni a jelenkori gazdaságra.

A közgazdász, hogy versenyben maradjon, az amúgy sem könnyű szakmában, s hivatásának eleget tudjon tenni, a szakmai kompetencia magas fokára kell emelje szaktudását. A magán tulajdonra támaszkodó gazdaságban kizárólagosan a szakmai értékek döntenek. Versenyképes szakmai kompetencia feltételezi egyfelől az alapos alaptanulmányokat, másfelől, a fent említett indokok miatt, az ismeretek állandó felfrissítését. 1989 után bekövetkezett alapvető társadalmi változások a talán legnagyobb szakmai átállást a közgazdászokra rótták. Az ez előtti időszak tönkretette a szakmát. Akkor derült ki, mekkora a közgazdászokat érintő nagy tudásszakadék. Negyvenéves szellemi nyomor nehezedett a szakmára. Anyanyelvüket sem igen tudják használni a romániai magyar közgazdászok a szakmában, mert hiányos a magyar szakmai szóhasználatuk. Nem mernek magyar nyelven írni, s aki mégis ír, az keservesen küszködik. Észrevétlenül szakmai kisebbségi érzés uralkodik el a közgazdászaink tudatában. Gyökeresen meg kellett változtatni a közgazdász munka technológiáját, így a tanulás technológiáját is, mert a tervteljesítés mechanikus végrehajtója helyett a piacgazdaság részéről igényelt, alkalmazkodóképes, fantáziadús, széleskörű szakmai tudással rendelkező szereplőre van szükség. A behozhatatlan lemaradáson csak enyhíteni lehet, megoldani nem. A tudásforrások egyéni kihasználásával – ami alatt elsősorban a világhálózat lehetőségét látjuk, meg a szakkönyvek nyújtotta lehetőségeket – másfelől a tanulás igényének kialakításával, be kell hatolni a tudás piacára. A tudáspiac, bár tökéletlen, mert a megtérülése bizonytalan és nehezen kiszámítható, mégis a közszolgáltató és a közösségi

A megye akkori tanfelügyelősége 1972-től az iskolát fokozatosan felszámolta. A közgazdasági részleget áthelyezték a gyergyószentmiklósi iskolaközponthoz, az adminisztrációs osztályt pedig a Székelyudvarhelyen időközben létesített ipari líceumba. Az utolsó adminisztráció osztály itt végzett 1975-ben.

A székelyudvarhelyi szakiskolák sorsa iskolapél-dája az erdélyi magyarnyelvű szakoktatás megszüntetésének.

dr. Kerekes Jenő

Románia Észak-Nyugat gazdasági régió helyzete és fejlődésének kilátásai

Az EU-hoz való csatlakozásunk előkészítésének egyik lépése az ország területének 8 gazdaságfejlesztési régióra való felosztása volt. Erre az 1999. évi 124.sz. törvény alapján került sor. 8 gazdaságfejlesztési régió létesült, köztük 3 Erdélyben (beleértve a Partiumot és Bánátot is). Ezek: Nyugat régió, Észak-Nyugat régió és Közép régió. Az Észak-Nyugat régió, melynek bemutatásával foglalkozunk, amint elnevezéséből is kitűnik, Románia észak-nyugati területén helyezkedik el, számszerint 6 megyét ölel fel: Beszterce-Naszód, Bihar, Kolozs, Máramaros, Szatmár és Szilágy megyéket.

A régió összterülete 34 159 km², az ország területének 14,22%-a, összlakosságának száma 2 845 783 (2000. január 1.), az ország lakosságának 12,7%-a. Népsűrűsége 83,8/km², 11 fővel kevesebb az országos átlagnál (94,6 fő/km²). Mindhárom vonatkozásban (terület, lakosság, népsűrűség), gazdasági régiók között országos viszonylatban a 4-ik helyet foglalja el.

Sor szám	Régió	Terület			Lakosság			Népsűrűség	
		Km ²	%	Sor-rend	Ezer fő	%	Sor-rend	Fő/km ²	Sor-rend
1.	Észak Kelet	36 850	15,5	1	3 786	16,8	1	102,7	2
2.	Dél Kelet	36 762	15,0	2	2 943	13,1	3	82,3	6
3.	Dél Munténia	34 453	14,5	3	3 496	15,5	2	101,5	3
4.	Dél-Nyugat Olténia	29 212	12,3	7	2 421	10,7	6	82,8	5
5.	Nyugat	32 034	13,4	6	2 074	9,2	8	64,7	7
6.	Észak-Nyugat	34 159	14,3	4	2 861	12,7	4	83,8	4
7.	Közép	34 100	14,3	5	2 660	11,8	5	78,0	6
8.	Bukarest-Ilfov	1 821	0,7	8	2 405	10,2	7	1 265,8	1
	Összesen	238 391	100,0	-	22 546	100,0	-	94,6	

1.sz. táblázat

A települések jellege és a népesség megoszlása ebből a szempontból hasonló képet mutat (lásd a 2.sz. táblázatot).

szervezeti környezet kialakításával meghódítható. Erre jó, amit tesz a közgazdász társaság.

Ebben a váltásban próbált a társaságunk hatékony támogatást nyújtani tagjainak az 1990-es évek kezdetén. A romániai közgazdász-társadalom a tudásszakadék legmélyén, teljes egészében tudásimportőr társadalommá vált, de ez a folyamat még ma sem zárult le, ma is tudásimportból táplálkozunk. A lebecsült, alulértékelt szakma értékfogyatékos helyzetéből megbecsült szakmává válhat (vált?), amennyiben a kompetencia tudáshátterének folyamatos feltöltődését meg tudja tartani. Tíz év alatt a közgazdász és egyben a társaság hivatása kialakításának útja változott. Azóta tíz új közgazdász generáció nőtt fel és került ténylegesen a működtetés területére, akiknek a tudásszerzés kereslete és kínálata mást ajánl, mint azoknak, akik először az átállással voltak kénytelenek megküzdeni. Ezeknek a tényeknek a tudatában kellett és kell társaságunknak a tudástranszfer folyamatában programját alakítani.

Lássuk röviden, hogy mik voltak és mik ma az RMKT eszközei a szakismereti újdonságok kezelésében, hogy az hatékonyan, idejében jusson el a szakmán belüli szereplőkhöz.

Apropó, tudásimport. 1990 – 93-ban tagságunk szakmai át- és továbbképzését, a gazdaság időszerű kérdéseinek megvitatását szolgálták és szolgálják ma is Erdély különböző városaiban neves magyarországi és hazai előadók közreműködésével szervezett előadássorozatok, szakmai rendezvények, évente megrendezett tematikus vándorgyűléseink, magyarországi közgazdász vándorgyűléseken és a debreceni Ady Akadémia közgazdasági szekcióján való részvételünk. Ugyanezt a célt szolgálta a Magyarországon 60 fiatal erdélyi közgazdász számára rendezett gazdasági fórum (1991 március), vagy a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem (BKE) pénzügyi tanszékének és a Bankárképző RT-nek ötven fiatal közgazdász, banki hálózatban dolgozók számára szervezett kéthetes intenzív bankártovábbképző tanfolyama (1993 szeptember). Továbbá 24 fiatal erdélyi közgazdász (1993 – 95-ben) ötféléves, később 36 vállalkozó, vagy vállalkozni szándékozó (1997 – 98-ban) héthetes intenzív posztgraduális képzésben részesülhetett szintén a BKE oktatási programjában.

A háromhavonként immár negyedik éve, megjelenő Közgazdász Fórum ismeretterjesztő és tudományos írásai, a hazai és nemzetközi szakmai rendezvényekről szóló ismertetések, a legfrissebb hazai gazdasági jogszabályozások összefoglalása, mind időszerű szakmai üzenetek azok számára, akik a szak-

Sor-szám	Régió	Városok		Községek		Sorrrend		Lakosság %	
		Szám	Népességi aránya %	Szám	Népességi aránya %	Városok száma	Községek száma	Város	Község
1.	Észak-Kelet	32	44,4	463	55,6	6	2	8	2
2.	Dél-Kelet	33	57,5	330	42,5	5	6	5	5
3.	Dél-Munténia	43	41,9	481	58,1	2	1	4	1
4.	Dél-Nyugat-Olténia	32	45,4	387	54,8	7	3	7	3
5.	Nyugat	36	62,6	267	37,4	3	7	2	7
6.	Észak-Nyugat	35	52,7	386	47,3	4	4	6	4
7.	Közép	49	60,6	334	39,4	1	5	3	6
8.	Bukarest-Ilfov	2	88,8	38	11,2	8	8	1	8
	Összesen	262	55,0	2686	45,0				

2.sz. táblázat

A táblázatból kitűnik, hogy a települések jellege szerint az Észak-Nyugat régió országos viszonylatban, városai számának tekintetében, a 4-ik helyet foglalja el, népességének település jellege szerinti megoszlása tekintetében 5-ik helyen áll (52,7 %-a lakik városban). Mindkét vonatkozásban a másik két erdélyi régió megelőzi, különösen a városban lakók számaránya tekintetében (Nyugat régióban a lakosság 62,6%-a, Közép régióban 60,6%-a él városban). Mint érdekességet megjegyezzük, hogy ez utóbbi két régiót, ebből a szempontból, országos viszonylatban, csak Bukarest-Ilfov régió előzi meg, az Észak-Nyugat régiót azonban megelőzi a Dél-Kelet régió is (57,5%).

A régióhoz tartozó megyék között jelentős a különbség területük, a lakosság száma és sűrűsége tekintetében. Legnagyobb területtel Bihar megye rendelkezik (7 535 km², legkisebben Szilágy megye 3 850 km²). Kolozs megye területe 6 650 km², Máramarosé 6 215 km², Beszterce-Naszódé pedig 5305 km². Lakosságuk száma: Bihar 620 500, Beszterce-Naszód 326 200, Kolozs 719 800, Máramaros 530 900, Szatmár 309 100, Szilágy megye 258 100 (2000. évi adatok).

Népsűrűség tekintetében is első helyen áll Kolozs megye (108,5 fő/km²), legkisebb a népsűrűség Beszterce-Naszód megyében (60,9 fő/km²). Ennek magyarázata részben a megyék eltérő domborzati viszonyai, de városainak nagysága is. Az egész régióban nagyvárosnak csak Kolozsvár tekinthető 332 941 lakossal. A régió többi városa közepes vagy kisváros. Ezek között mindössze háromnak haladja meg a lakossága a 100 000-t (Nagyvárad, Nagybánya, Szatmárnémeti).

A lakosság csökkenő tendenciája, akárcsak az egész országban, Észak-Nyugat régióra is jellemző (lásd a 3.sz. táblázatot).

ma újdonságai iránt érdeklődnek. A Közgazdász Fórum szerkesztőségének határozott szándéka szélesebb körbe eljuttatni a tudást, hogy a tudás iránti érzékenységre válaszolni tudjon. Szándékunk, hogy a Fórum a jelenlegi gazdasági gondolkodásban segítséget nyújtson a közgazdászoknak. Igyekszünk a tudás forrásává, új ismeretek szerzésének műhelyévé válni.

Szakkönyvtárunk (Kolozsvár, Kövespad u. 12.) közel négyezer kötetével állandó forrása Kolozsváron tanuló közgazdász hallgatóknak, illetve pénzügyi gazdasági szakembereknek, azonban az igényekhez képest még mindig szűk keresztmetszet.

Más eszközök: külön kiadványban mutatjuk be a gazdasági gondolkodás történetét Erdélyben, jelenleg a társaság szervezi egy magyar–román gazdasági szakszótár elkészítését és tervezi egy értelmező szakszótár elkészítését is. Pályázatokkal szerezzük meg az oktatás-képzés anyagi hátterét. Sajnos az anyagi alap, amelyet sikerül képzésre-tanulásra költeni, távol áll a minimális oktatási feltételek kialakításának lehetőségétől. Ezért nem a költséges tudásteremtés és közvetítés útját választottuk, hanem a kapcsolatépítést azok között, akik rendelkeznek a tudással, s akiknek szüksége van rá, tehát a közgazdászainkkal. Az utóbbiak esetében először a tudás iránti igényt kell felkelteni, mert különben nincs megcélzott. Megyei szervezeteink nagy részének tudás iránti igényét sajnos nem igazolja mozgalmas szervezés, vagy kapcsolatépítés, pedig csak közös erőfeszítéssel juthatunk ki a tudásszakadékból.

Talán a fiatal közgazdászok keresik, és könnyebben meg is találják a tudásszerzés legkorszerűbb útját. Amíg a tudásszakadék mélyén elhelyezkedő középgeneráció a pénzkeresés korlátai között, rutinmunka és a gyakorlati tapasztalat látszólag jó teljesítményének nyugalomban vesztegel, addig fiatal közgazdászaink belevágnak a legidősebb, legújabb ismereti anyagokba: e-business, befektetés- és kockázatelemzés, szimulációs programok, tanácsadói vállalkozások stb.

Az ifjú közgazdászok és közgazdász jelöltek számára oktatásra-képzésre igen jó szervezeti feltételeket biztosít a hároméves múltra visszatekintő RIF, amely a Romániai Magyar Közgazdász Társaságon belül jött létre és működik, mint annak ifjúsági frakciója. Jelenlétük és működésük releváns, és mozgalmas tevékenységüket társaságunk keretében az egyik nagy előrelépésnek tekintjük. Ma már a harmadik vándorgyűlésüket tartják, élénk szakmai tevékenységük dicséretükre válik: gyakran szerveznek jól sikerült szakmai rendezvényeket, a társaságunk rendezvényein jelenlétük számos, kutatói munkát versenyeztetnek az ifjú közgazdászok számára, kistérségi felméréseket és elemzéseket végeznek, kutatói munkájuk eredményét

Észak-Nyugat régió lakossága

Sor-szám	Megye	Lakosság száma (százezer)		Népsűrűség (fő/km ²)	
		1992	2000.07.01	1992	2000.07.01
1.	Beszterce-Naszód	326,8	326,2	61,6	60,9
2.	Bihar	638,8	620,5	84,6	82,4
3.	Kolozs	736,3	719,8	110,7	108,5
4.	Máramaros	540,0	530,9	86,9	84,6
5.	Szatmár	400,8	390,1	100,0	88,7
6.	Szilágy	266,8	258,1	69,3	66,8
Régió összesen		2909,5	2845,6	85,2	83,3

Megállapítható, hogy a régió lakossága 1992 (az utolsó népszámlálás) és 2000 között 63 900 lakossal csökkent. Ez 2,20%-os csökkenést jelent. Legkisebb a csökkenés Beszterce-Naszód megyében (-0,18%), a legnagyobb Biharban (-2,86%). A lakosság csökkenésének 3 oka van: a születések alacsony száma, az elhalálozás növekedése és nem utolsósorban a nyugati országokba való kivándorlás. Régió szintjén a gyermek halandóság 19,7% volt. Biztató jelenség, hogy ez 2,1%-kal kisebb, mint 1997-ben. A lakosság átlagéletkora 68,3 év, kilenc évvel alatta van az EU-országok átlagának. A régió népességének életkor szerinti megoszlása sem megfelelő. A 15 év alattiak %-a mindössze 19,2%, a 65 év felettieké 13,4%.

A régió gazdasági helyzete

A régió gazdasági helyzete még romániai viszonylatban is elmaradott. Ugyanis az ország gazdasági régiói között, ha nem is az utolsó helyen áll, de eléggé hátul kullog, mind a hazai bruttó termék, mind az egy főre jutó GDP tekintetében. A hazai bruttó termékben való részesedése tekintetében, a maga 11,9%-val a 6-ik helyen áll. 8595,7 millió lej GDP-értékkel megelőzi ugyan a Nyugat régiót (7202,8 millió lej), de lemarad a Közép régiótól (9114,7 millió lej). Az egy főre jutó GDP vonatkozásában helyzete még rosszabb, ugyanis az ország régiói sorában az utolsó helyen áll. 2 981 260 lej/fő GDP-értékkel, mindössze az Észak-Kelet régiót előzi meg. A másik két erdélyi régió helyzete összehasonlíthatatlanul jobb: országos viszonylatban a Nyugat régió a 2-ik helyen áll, mindössze Bukarest-Ilfov régió előzi meg, a Közép régió pedig a 3-ik helyet foglalja el.

1999 végén a bejegyzett aktív cégek száma a régióban 104 050 volt. Ez jónak mondható, mivel ebből a szempontból csak Bukarest-Ilfov régió előzi meg. A régióon belül első helyen Kolozs megye áll (32 419), második helyen Bihar (22 488), harmadik helyen pedig Máramaros (21 707), következik Szatmár megye (12 980). Utolsó Beszterce-Naszód megye (5 530). Ha a bejegyzett cégek számát a lakosság számához viszonyítjuk, az első helyet ugyancsak Kolozs megye foglalja el (22,2 lakos/vállalat). Sorrendben következnek: Máramaros (24,5), Bihar (27,6), Szatmár (30,0), Beszterce-Naszód (36,6). A sort Szilágy megye zárja, ahol egy vállalatra 46,7 lakos jut.

publikálják a Közgazdász Fórumban, beindulóban egy elitképzést felcsillantó szakmai kollégium is.

Az információk minőségi szintjének fenntartása érdekében három típusú képzőket (előadókat) céloztunk meg az utóbbi években: 1. a szakmában elismert magyarországi előadók; 2. a szakmában magas tisztséget betöltő román előadók, akik az aktuális elméleti és gyakorlati ismeretek birtokosai; 3. magas tisztségű, gazdag pénzügyi-gazdasági gyakorlattal rendelkező hazai magyar közgazdászok. Még várat magára egy negyedik kategória, mégpedig egy erős egyetemi tantestület, amely remélhetőleg a magyar nyelvű gazdasági oktatás kibontakozásával hosszú távon átveszi az oktatás, képzés, tanulás feladatkörének irányítását.

Társaságunk tudásmenedzselésének célterülete az elmúlt tíz év alatt főleg az egyén fele, a gazdasági szakemberek fele irányult, s csupán az utolsó években vált feladataink központi kérdésévé a közösségi tudás menedzselése: a magyar nyelvű gazdasági felsőoktatás kialakítása és a középiskolai gazdasági szakoktatás. Jelenleg ez utóbbiak jelentik hosszú távon a tudásszerzés és tudásbefogadás gazdálkodásának a prioritását.

A tudástranszfer eszközei a társaságunk keretében láthatóan tradicionálisak, és ha hazai környezetbe helyezzük, nem is elavultak, azonban tisztában vagyunk azzal, hogy nemzetközi szinten versenyképtelenné válik az információs társadalom technológiájának széleskörű felhasználása nélkül. Szerény lépésként a Közgazdász Fórum utolsó számát részben internetre tettük.

A tudásmenedzselés mai környezetében még egy gondolatot el kell mondanom: A tudáselszívás, agyelszívás megakadályozására nincsenek eszközeink. Ez nem szorul bizonyításra, mert ez inkább tény, és az is biztos, hogy a gyengébb életvitelű, vagy gyengébb gazdaságú társadalom ebben a kérdésben mindig vesztes, ez alól a mi szakmánk sem kivétel, a mi közösségünk is vesztes. Az értelmiségiek számának szükségletek feletti képzése sem megoldás azzal, hogy „jusson és maradjon is”, mert a számbeli túlképzés valójában az exodus feltételeit termeli újra. Csupán az életvitel javulása enyhíthet ezen a jelenségen, amelynek kilátásai egyelőre beláthatatlanok.

Végszóként annyit, hogy a Romániai Magyar Közgazdász Társaság, még ha nem is teljesíti optimálisan vállalt feladatát, mégis a tudásszerzés, a tudáskezelés keretintézménye, a tudás előállításra, tudásfeldolgozásra, és tudásfelhasználásra vállalkozó civil szervezet, tehát szerintünk *vesztes az a közgazdász, aki nincs közöttünk.*

Somai József

A bejegyzett, jogilag aktív vállalatok 1999 novemberében

Sorszám	Megye	Vállalatok száma	Egy vállalatra jutó lakosok száma
1	Beszterce-Naszód	8.926	36,6
2	Bihar	22.488	27,6
3	Kolozs	32.419	22,2
4	Máramaros	21.707	24,5
5	Szatmár	12.980	30,0
6	Szilágy	5.530	46,7
Összesen		104.050	28,0

4.sz. táblázat

A külföldi tőke a régióban 7 782 vállalatnál van jelen (2000. október 31.). Ezzel a régió országos szinten a 3-ik helyet foglalja el. A befektetett tőke összértéke tekintetében (377 659,6 USD) csak az ötödik helyen áll. Az első helyet Bukarest-Ilfov régió foglalja el (56,2 %). Észak-Nyugat régió, a maga 6,0%-val, országos viszonylatban a 4-ik helyen áll. A erdélyi gazdasági régiók között utolsó, mivel mindkét másik gazdasági régió megelőzi (Nyugat régió 9,0%; Közép régió 6,9%)¹

Az Észak-Nyugat régióhoz tartozó megyék között ebből a szempontból első helyen Kolozs megye áll (1,8%), követi Bihar megye (1,7%), Szatmár megye (1,0%), Máramaros megye (0,7%). A sort Beszterce-Naszód és Szilágy megye zárja, mindkettő 0,4%-kal. Országos viszonylatban Kolozs megye az 5-ik helyen áll, ha az ország fővárosát (amely Ilfov mezőgazdasági övezetet is magába foglalja) nem vesszük számításba. Kolozs megyét Temes megye (6,1%), Prahova megye (5,8%), Dolzs (4,3%) és Konstanca (2,9%) előzi meg. Az 5-ik hely azonban csak látszólag tekinthető elfogadhatónak, hiszen a Kolozs megye előtt elhelyezkedő megyék százalékos részesedése 2-szer, 3-szor nagyobb Kolozs megye részesedésénél, a többi Észak-Nyugat régióhoz tartozó megyék részesedése ennél 10–15-ször kisebb. Talán a régiók gazdasági fejlettségének színvonalát minőségileg az 5.sz. táblázatba foglalt adatok jellemzik a legjobban.

A lakosság összetétele fő tevékenységi ágakban való foglalkoztatás szerint (%-ban)

	Észak-Nyugat	Románia	EU
Mező- és erdőgazdálkodás	42,02	37,5	5,0
Ipar és építkezés	29,09	32,0	30,3
Szolgáltatások	28,89	30,5	64,7
Összesen	100,00	100,00	100,00

5.sz. táblázat

A táblázatból kitűnik, hogy a fő tevékenységi ágazatokban a foglalkoztatottak aránya a legnagyobb a mező- és erdőgazdálkodásban (42,0%) megelőzve még az országos átlagot is (37,5%). Ez a helyzet nem csak az EU országaihoz képest jelent megengedhetetlen lemaradást, de a környező országokhoz viszonyítva is.

Észak-Nyugat régió mezőgazdasága

A régió változatos természeti adottságai elősegítették a mezőgazdaság komplex fejlődését. A régió hegyvidékein kifejlődött az állattenyésztés, dombvidéken a gyümölcsstermesztés, a folyók mentén és a völgyekben a zöldségstermesztés.

1997-ben a régió aktív lakosságának 42,02%-a dolgozott a mező- és erdőgazdaságban. Ez a szám 1998-ban enyhén csökkent (-1,1%). A falusi környezetben a mezőgazdasági tevékenység súlya domináns. A régióban is jellemző a munkaerő elöregedése. A mezőgazdaságban dolgozó 502,2 ezer személy közül 50%-ának életkora meghaladja az 50 évet, s 1/5-e 65 évnél is idősebb. A 35 év alatti fiatalok százaléka mindössze 27% körül mozog. A mezőgazdaságban dolgozó nők aránya 50% felett van.

1998-ban a mezőgazdaságban dolgozók 80%-a egyéni gazdálkodó volt, illetve családtagként dolgozott a gazdaságban. Ez azt jelenti, hogy a régióban mindössze 20% dolgozik munkaszerződés alapján.

Tulajdon szempontjából a mezőgazdasági területek 91,2%-a magántulajdonban van, döntő módon kis parcellákra van felaprózva. A megművelt területek 29,6%-a szántó volt, 29,4%-a kaszáló és legelő, a fennmaradó rész szőlő- és gyümölcsstermesztés. A mezőgazdasági össztermelés mutatója, folyóáron számítva 1998-ban 13 572,888 milliárd lej volt, az ország mezőgazdasági termelésének 13,69%-a, s többé-kevésbé egyenlő mértékben oszlott meg a növénystermesztés és állattenyésztés között (12,7, illetve 14,83% országos viszonylatban).

1999-ben a régióban 100 hektárra átlagosan 28 szarvasmarha és 55,6 juh, illetve kecske jutott. A szarvasmarha vonatkozásában meghaladja az országos átlagot (22,2), a juh és kecskeállomány tekintetében azonban 7,6%-kal alatta van (63,2). A szarvasmarhák száma az országos állománynak 18%-át teszi ki. Az egy traktorra jutó megművelt terület a régióban 40,3 ha. Bár ez nemzetközi vonatkozásban rendkívül alacsonynak számít, jobb az országos átlagnál (54,5 ha/traktor). Vegyszerek használata tekintetében sem jobb a helyzet. 1998-ban egy hektárra átlagosan 27 kg műtrágya jutott, ez 3-szor kevesebb az 1989. évinél. A természetes trágya használata sem kielégítő, nem is beszélve a gyomirtók használatáról. Mindez rendkívül károsan befolyásolta és befolyásolja a mezőgazdasági termelést, mind minőségi, mind mennyiségi szempontból. A fentiekből kitűnik, hogy a régió mezőgazdaságát az extenzív termelés jellemzi. Ennek egyenes következménye, hogy a termelés hozama rendkívül alacsony, hozzávetőlegesen 3-szor 4-szer alacsonyabb a fejlett országokénál.

A mezőgazdaság egyes mutatóinak alakulása 1996 és 1998 között (%-ban)

Mutatók	1996	1997	1998
Hozzáadott érték	23,04	24,03	24,50
Mezőgazdaságban foglalkoztatottak	-	42,70	41,65
Mezőgazdaság összterülete (ha)	-	60,80	60,80

6.sz. táblázat

Közlekedés, közutak

A régió közúti hálózata, akárcsak az egész országé, messze alatta van az európai átlagnak. Kihasználásának mértéke 70-80%-kal meghaladja a lejáratidőt. Ez nagy mértékben károsan befolyásolja igénybevételének mértékét, a forgalom lebonyolódásának folytonosságát, a közlekedés biztonságát és komfortját, az üzemanyag fogyasztást, s nem utolsósorban a járművek idő előtti elhasználódását. A régió közvetlenül nincs bekapcsolva sem a nyugat-európai úthálózatba, sem a kelet- és délkelet-európaiba. Területén nincs autópálya. A 7/1999-es számú törvény autópálya megépítését irányozza elő: Nagyvárad, Kolozsvár, Segesvár és Brassó útvonalán, valamint gyorsforgalmi utak építését a régió területén, többek között Ukrajna irányába, Halm határváros érintésével.

Az úthálózat hossza a régióban 10 822 km, 31,7 km/100 km² sűrűsége valamivel jobb az országos átlagnál (30,7 km/100 km²). Az utak mindössze 23,81%-a korszerűsített (2561 km). 1917 km országút, 8905 km megyei út. 1998-ban 24 km-rel nőtt a korszerűsített utak hossza, ez édeskevés, ha figyelembe vesszük az utak elöregedését.

Észak-Nyugat régió úthálózata

Megyék	Országutak (km)			Megyei és községi utak (km)		
	összesen	korszerűsítettek	könnyűburkolatú	összesen	Korszerűsítettek	könnyűburkolatú
Beszterce-Naszód	409	249	43	1137	97	275
Bihar	412	325	87	2097	258	689
Kolozs	342	298	44	2109	223	441
Máramaros	309	294	15	1192	208	402
Szatmár	268	236	32	1257	67	511
Szilágy	277	202	73	1129	97	394
Összesen	2.017	1.355	294	8.921	950	2.712

7.sz. táblázat

A közúti hálózat, mint látható, kritikán aluli. A rehabilitációs terv több országút korszerűsítését irányozza elő (Kolozsvár, Zilah, Szatmárnémeti). Több közlekedési folyosó kiépítését észak-dél irányban (többek között: Máramarossziget – Nagybánya – Szilágysomlyó – Zilah – Kraszna – Csucsá – Bulz – Biharfüred, Belényesen keresztül bekapcsolódva a IV. számú transzeurópai útb). Nagy jelentőségű előirányzat a Tisza-híd megépítése. Ez megnyitná a közúti közlekedést Ukrajna irányába. A tervben szerepel még valamennyi megye útjainak rehabilitálása, sőt egyesek korszerűsítése. Alagút építése a Gutin hegységben a szerpentinek elkerülése érdekében, mivel – főleg télen – a szerpentinek

nagyon megnehezítik a közúti közlekedést Nagybánya és Máramaros között. A tervben elkerülő utak építése is szerepel, a folyamatos közlekedés biztosítása végett, elsősorban a megyeszékhelyeknél. Tervbe van továbbá Szatmárnémeti, Nagyvárad és Kolozsvár repülőtereinek bővítése, korszerűsítése, hogy azokat mielőbb be lehessen kapcsolni a nemzetközi légi közlekedésbe.

Vasúthálózat hossza: 1659 km, ebből 166 km (az országos hálózat 1,5%-a), villamosított, duplavágányú 255 km (a régió hálózatának 18%-a, az országos hálózat 8,5%-a). A villamosított vasútvonalak súlya a régióban (4%), legalacsonyabb az egész országban. 48,6 km/1000 km²-re jutó vasúthálózatával messze lemarad a fejlett országoktól (Németország 119,6 km/1000 km², Belgium 110,8 km/1000 km²). A vasúti infrastruktúra gyenge minősége miatt a vasúti közlekedés az egész régió területén nehézkesen működik. Az ország 9 megyéjéből, amelyekben nincs villamosított vasútvonal, 4 megye az Észak-Nyugat régióhoz tartozik (Bihar, Máramaros, Szatmár és Szilágy megye).

Lakosság gazdasági-szociális helyzete

Az 1989 óta jelentkező gazdasági hanyatlási tendencia, akárcsak az egész országban, az Észak-Nyugat régióban is szembeütköző jelenség. Ennek egyenes következménye a munkanélküliség. Bár régió szinten alatta van az országos átlagnak, a régió egyes megyéiben messze túllépi az országos átlagot: Beszterce-Naszód és Szilágy megyében 13-14% között mozog. A munkanélküliség leginkább a női munkaerőt érinti. Mindez az általános okok mellett főleg a könnyűipar átszervezésének a következménye.

A munkanélküliség által jelentősen érintett további csoport a 15-24 év közöttiek csoportja. E csoportnál a munkanélküliség rátája 2-3-szor nagyobb az átlagosnál.

Képzetség tekintetében a legnagyobb mértékben érintettek a munkások (69,5%), s a középfokú végzettséggel rendelkezők (27,86%). Az egyetemi végzettséggel rendelkezők súlya mindössze 2,5%.

A régió lakosságának ivóvíz-ellátottsága nem kielégítő, még a városok esetében sem, a falusi környezetről nem is beszélve. Ez utóbbiaknál az 1823 községközpont közül mindössze 40% van bekapcsolva az ivóvízhálózatba.

Megye	Ivóvízhálózat a régióban			Csatornahálózat hossza (km)
	Összesen	Város	Községközpont	
Beszterce-Naszód	19	2	17	1185,8
Bihar	135	9	126	1330,0
Kolozs	182	6	176	5639,4
Máramaros	183	6	178	347,0
Szatmár	41	4	37	489,0
Szilágy	40	4	36	667,0

8.sz. táblázat (Ivóvíz-ellátottság)

Csatornahálózattal mindössze 108 helység rendelkezik, ezek közül 35 város. Falusi környezetre mindössze 4% jut. E tekintetben a régió az utolsó helyet foglalja el az országban.

Csatornahálózat:

Megye	Csatornahálózat a régióban			A vezetékhálózat hossza (km)
	Összesen	Város	Községközpont	
Beszterce-Naszód	8	2	6	505,0
Bihar	25	9	16	528,2
Kolozs	38	6	32	588,4
Máramaros	6	6	-	279,0
Szatmár	10	4	-	6,0
Szilágy	6	4	2	148,0

9.sz. táblázat

Földgáz 153 helységbe van bevezetve, mindössze 17 városban, a hálózat többnyire elavult, e tekintetben a legrosszabb a helyzet Aranyosgyéresen (95% az elavultság), Kolozsváron és Szatmárnémetiben (64%).

Megye	Földgázhálózattal rendelkező helységek			A vezetékhálózat hossza (km)
	Összesen	Város	Községközpont	
Beszterce-Naszód	16	2	14	912,0
Bihar	13	3	10	95,8
Kolozs	55	5	50	1739,0
Máramaros	15	3	12	613,9
Szatmár	13	2	11	261,9
Szilágy	6	2	4	118,0

10.sz. táblázat

Látható, hogy Észak-Nyugat régió nemcsak nemzetközi vonatkozásban van lemaradva, hanem számos tekintetben Románián belül is. Ez mindenek előtt annak következménye, hogy évtizedeken keresztül Bukarest tudatosan elhanyagolta Erdélyt, előnyben részesítve a Kárpátokon túli régiókat.

dr. Kerekes Jenő

Irodalom:

1. *Románia statisztikai évkönyve* (Anuarul statisticiv al României) 1998,1999.
2. *Statisztikai szintézis* (Sinteză statistică), 96.sz. 1999 december, Románia Kereskedelmi és Ipari Kamarája, BukP 15arest.
3. *Profilul socio-economic al regiunii Nord-Vest*. Agenția de dezvoltare regională Nord-Vest, 2001 (kézi használatra).
4. Kerekes J. – Mezei G., *Gazdasági régiók Romániában*, Központi Statisztikai Hivatal, Területi statisztika, Budapest, 2000. Március hó.
5. Kerekes J. – Mezei G., *Erdély helye Románia gazdaságában*, Közgazdász Fórum, 2000. December, III. évfolyam, 4 szám.
6. Kerekes J. – Mezei G., *Erdély helye és szerepe Románia gazdaságában*, Magyarok a világban, Kárpát medence Ceba kiadó, Budapest, 2000., 444-452.

Határmenti együttműködés Románia és Magyarország között

A határ két oldalán a vállalatok különböző költségstruktúrával és eltérő jogi-intézményi rendszer keretei között működnek. A különbözőség akadály a gazdasági együttműködésnek, amennyiben a mindkét rendszer közti ismeretén alapuló kommunikációs plusz tranzakciós költséget jelent. Ugyanakkor olyan kombinációja is létrehozható a két rendszernek, amely jelentős megtakarítással jár. Ezen a határon a fejlettebb Magyarország legelmaradottabb megyéi találkoznak a viszonylag elmaradottabb Románia részben fejlettebb megyéivel. A határ két oldala között az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) különbsége vásárlóerő paritáson (PPP) kb. 20% volt Magyarország javára. Folyó dollárban a különbség lényegesen nagyobb, egy a kettőhöz.

Egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) vásárlóerő paritáson (PPP) az EU átlag százalékában, 1998-ban:

Románia	28,2%
Észak-Nyugat	26,0%
Nyugat	32,4%
Magyarország	49,0%
Észak-Alföld	33,1%
Dél-Alföld	37,4%

Forrás: Eurostat adatbank

Mennyire ismerik és használják a román–magyar határmenti vállalatok ezeket a lehetőségeket, illetve mennyiben jelent számukra hátrányt a határmentiség?

Mit várnak a gazdasági élet szereplői arra az esetre, ha Magyarország előbb lesz EU-tag, mint Románia?

Ezekre a kérdésekre keresett választ egy nemzetközi kutatócsoport 2000 folyamán a Bécsi Nemzetközi Gazdaságkutató Intézet „Countdown” projektje keretében¹. A kutatás legfontosabb része egy kérdőíves felmérés volt, amelyben 200-200 vállalatot kérdeztünk le Magyarországon, illetve Románia 4-4 határ menti megyéjében. A minta a 10 főnél nagyobb nem-mezőgazdasági vállalatok köréből származik.

A minta azt mutatja, hogy magyarországi vállalatok 41 százalékának vannak gazdasági kapcsolatai EU-országokkal, 28 százalékának Romániával, míg a romániai vállalatok vállalatoknak csak 30%-a van kapcsolatban az EU-val de 35 százaléka Magyarországgal. Ez a különbség megfelel az általános helyzetnek, amennyiben a magyar vállalatok erősebben export orientáltak és jobban beépültek a nyugat-

európai vállalati hálózatokba, mint a román vállalatok. Utóbbiak inkább a belső piac fele orientálódnak, de fontos számukra a szomszédos Magyarország is. A határmenti térség magyarországi vállalatai számára a romániai kapcsolat viszonylag kevésbé fontos, a kapcsolatok a határ menti területekre, illetve Erdélyre, a magyarlakta régiókra korlátozódnak. A román vállalatok számára Magyarország egésze, különösen Budapest a fontos partner, nem a határmenti megyék.

A határon átnyúló kapcsolatokat mindkét oldalon első sorban a piacszerzés motiválja. Emellett román vállalatok számára fontos a magasabb szintű magyarországi technikához való hozzájárulás. Magyar vállalatokat vonzza az olcsóbb romániai munkabérek mellett termeltetés is. A kapcsolatokat akadályozó tényezőket a magyar vállalatok jelentősebbnek ítélik, mint a románok és főleg az általános politikai és gazdasági körülményekre hivatkoznak. Mindkét oldal problémaként említette a nyelvi nehézségeket és a határátkelők nem megfelelő számát.

Az EU-tagságot illetően a megkérdezettek azt várják, hogy Magyarország hamarabb éri azt el, mint Románia, viszont a román állampolgárok utazása már az első bővítést megelőzően vízummentes lesz. Ebben az esetben megszűnik Magyarország speciális ugródeszka szerepe a romániai vállalatok számára. Könnyebben és közvetlenül fognak eljutni Magyarországnál távolabbi EU-piacokra is. A magyar vállalatok a közös gazdasági térben szintén a mainál könnyebben fognak kereskedni nyugat felé. Ezek a tényezők csökkentik a román–magyar határmenti együttműködés jelentőségét. Magyarország EU-tagsága viszont meg fogja növelni a versenyt az ország piacán, ami a helyi termelőket olcsóbb beszerzési források és termelési helyek, így Románia „felfedezésére” készíthetik.

Hunya Gábor

1. A projekt eredeti címe: „Cross-border economic co-operation on present and future EU borders”. A kutatást az Európai Unió Interreg II/c támogatása finanszírozta. A projekt leírása, a résztvevők névsora és minden elkészült tanulmány hozzáférhető a című honlapon. A „Countdown” interaktív vitaoldalain hozzászólás írható az egyes tanulmányokhoz. Érdeklődéssel várjuk az Önök hozzászólásait, a témához kapcsolódó dolgozatait is!

A munkaerő struktúrájának meghatározása, kompetenciaalapú kiválasztás

A life-long education-nek még soha nem volt olyan aktualitása, mint a jelen időszakban, amikor főleg gazdasági változások miatt egy polgár többször is foglalkozást válthat élete során. A kvalifikált munkaerő számára ma már akkor is sürgető szükségesség „egy életen át tanulni”, ha nem kényszerül pályaváltoztatásra vagy pályakorrekcióra, hanem csupán szakmája minden eddiginél gyorsabb fejlődéssel igyekszik lépést tartani.

Napjainkban a humán erőforrás gazdálkodás területén egyre korszerűbb modellek jelentek meg. Mivel a biztonságsszervezési tevékenységnek, kiválasztásnak, és az e területen folyó oktatásnak nincsenek mély gyökerei Magyarországon, ezért a képzési struktúrában mind mennyiségileg, mind minőségileg komoly deficit mutatkozik. Nemcsak az egyénnek, hanem a társadalomnak is érdeke, hogy a munkaerő magasan kvalifikált legyen. Mindezeket figyelembe véve jóval nagyobb körültekintést igényel a kiválasztás, a megfelelő tanulási, oktatási környezet kialakítása.

1. Az alkalmasság mint kiválasztási szempont

Általában véve igaz állításnak veendő, s ezt tapasztaljuk is, hogy aki munkatevékenységét életpályáján eredményesen és harmonikusan tudja végezni, az foglalkozásában, beosztásában bevált. Azonban arról, hogy valaki bevált-e vagy beválik-e egy munkakörben vagy pályán, feltétlen bizonyosságot csak hosszabb idő elteltével szerezhetünk, ez legalább egy teljes munkaév, de a legtöbb pályán, ahol a tevékenység eredményessége nem közvetlenül látható, tapasztalható, még több év. A pszichológiai ismeretek, tulajdonságok, személyiségjegyek, képességek, készségek az ezeket mérő módszerek segítségével – akár alkalmasság, akár képesség vizsgálata – meglehetősen pontossággal mérhetők. A mérések objektivitásának növelésével bizonyosan megállapíthatók konkrét pályá- és munkakörben a kívánatos személyiségjegyeknek és jellegzetességeknek, fizikai képességeknek az adott személyre jellemző kombinációi. Számos személyiség irányultságára jellemző jegy (pl.: érdeklődés, beállítódás, motivációs hierarchia) megléte, illetve hiánya feltérképezhető. mindezek ma már korszerű – standardizált módszerek – eljárások kidolgozásait is feltételezik, amelyeket a különböző tanácsadó, alkalmasságvizsgáló intézményekben stb. profi módon (szakemberek, hiteles adatok) alkalmaznak a jelentkező munkavállalónál, vagy egyre inkább az alkalmazó cég megbízásából.

Munka- és pályaalakalmasságon (*Tanulmányok a pszichológia hazai gyakorlati alkalmazásának múltjáról*. Bp. 1988. BME Mémnöktovábbképző intézet, 136 p. szerk.: dr. Kiss György) az egyéni tulajdonságoknak, képes-

ségeknek, adottságoknak és a munkaadottságoknak azt a szükséges összhangját értjük, amely megadja a beválás feltételeit. A legszélesebb értelemben véve leírható állítás az, hogy az ember igen sok munka végzésére, illetve foglalkozás eredményes és harmonikus betöltésére alkalmas abban az esetben, ha a munka (foglalkozás) tárgyával, természetével, körülményeivel az egyéni tulajdonságok, képességszintek összhangban állnak.

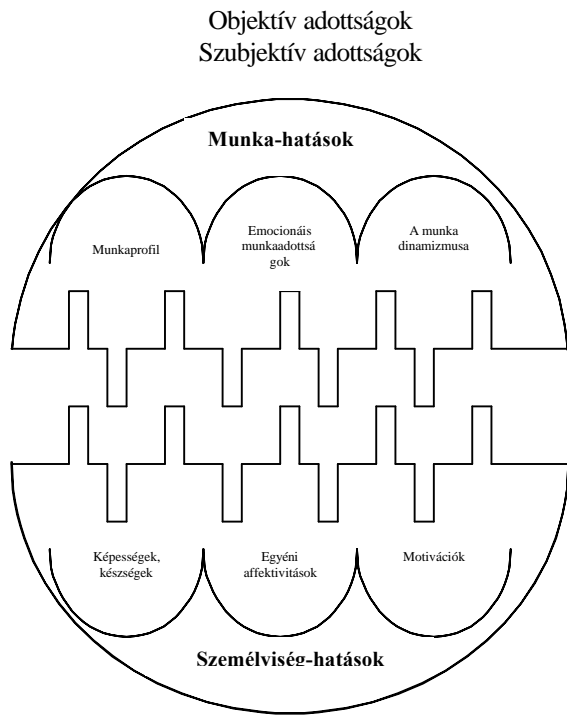
Lehetőség szerint tehát olyan munkát, foglalkozást kell választani, amelyben a fentebb említett összhang a lehető legtökéletesebben megvalósul. Ennek az összhangnak igen biztos és lényeges ismertetőjegye a személy megelégedettsége, valamint komfortérzése. Természetesen gyakran előforduló jelenség, amikor a személy adott munkakörben, beosztásban, foglalkozásban mutatott teljesítménye kívánnivalókat vet fel, ő azonban „jól érzi” magát. Ennek a jelenségnek az elkerülésére szükséges egyre több munkakörben az alkalmasságvizsgálat bevezetése, amely révén a beválást mint célt szem előtt tartva objektív módszerekkel kiszűrhetők az alkalmatlanok. Így egyrészt a munkakör (foglalkozás) betöltése az intézmény számára a vizsgálat objektivitása miatt a lehető legteljesebb módon „előre” megjósolhatóvá teszi az eredményes munkavégzést. A gazdasági, intézményi haszon pénzben is kifejezhető az adott cég számára.

A közlekedés, valamint már régebben az ipar területén számos pszichológiai alkalmassági vizsgáló állomás tapasztalatából tudjuk, hogy „megéri” az előzetes szelekciót.

A legszélesebb irodalmi áttekintést adta és a hazai tapasztalatokat már az 1960-as évek közepén összegezte Csirszka János (Csirszka János: *Pályalélektan. Gondolat Kiadó, 1966.*)

1.1. Az alkalmasság tényezőinek rendszere

Klein Sándor (Klein Sándor: *Munkapszichológia*. Gondolat Kiadó, 1980. I–II. kötet, 773 p.) összegzése alapján, valamint munka- és pályaalakalmasság (foglalkozás) tekintetében legalább a továbbiakban felsorolt tényezőket kell megkülönböztetni mind a munka, mind az egyén adottságai között. Kedvező esetben ezek megfelelnek egymásnak, kiegészítik egymást. Azaz milyen a munkakövetelmény, pl.: precíz, pontos adatbevitel, monoton terhelés elviselése és az ehhez szükséges személyi tulajdonság, pontosság, figyelem, gyorsaság stb. esetében. Ezt például a fizikai körülmények módosíthatják jól vagy rosszul is (pl.: megvilágítás, az adat szervezése stb.). Személy- és vagyonöröknél pl. személyiségjegyként a megbízhatatlanság, szétszórtság, nem kielégítő fizikai állapot, valamint testi, testalkati jellemzők.

Az alkalmazás tényezőinek rendszere

Munkaprofil

A munka és a pálya (foglalkozás) azon tárgyi jellegzetességeinek összessége, amelyek tartalmazzák: a munkavégzés, illetve pályavitel feladatait; a munkavégzés módját; a munka anyagát; a használatos eszközöket; a megvalósítás konkrét feltételeit.

A munkaprofillal szemben állnak az emberi képességek, készségek, a munka emberrel szemben támasztott követelményei. Így: a megismerés (érzékelés, észlelés), emlékezés, gondolkodás, valamint más mentális funkciók szintje (pl. reakcióidő); különböző, különféle ügyességek, adottságok.

Formai szempontból a képességek mindkét fajtája lehet egyszerű és összetett, pl. számemlékezet, ujjmozgékonyosság, valamint összetett: lényeglátás, időbecslés, ok-okozati, mozgáskoordinációban például (autóvezetés) döntés.

A munka (foglalkozás) emocionális adottságai, jellegzetességei:

- a munkavégzés;
- a tárgyi, személyi körülményei, pl.: vezetés;
- a munkakörnyezet.

Az emocionális adottsággal szemben állanak az egyéni affektivitások:

- a személy érzelmi állapota;
- jellegzetességei (kifejezi-e érzelmeit, közömbösség stb.);
- aktivitás;
- külső érzelmi hatások felfogása és ezekre való reagálás.

A munka (foglalkozás) dinamizmusa

A lehetőségek és a követelmények olyan rendszere, amely a munka elvégzését lehetővé teszi. (Pl. kötött, szabályozott munkamozdulatok vagy saját vezérlés).

A fentivel szemben állnak a személy motivációi.

A munka természetéből, dinamizmusából származó hatásokkal szemben az ember egyéni motívumai, amelyek szükségletekből, kielégítésre ösztönző fiziológiai és magasrendű, pl. önkifejtés motívumokból állnak (l. Klein id. m.). Lásd „Az alkalmazás tényezőinek rendszere” című ábrát.

1.2. Munkaköri és pályaalkalmasság.

Foglalkozási alkalmasság

Az alkalmazás kérdése valamilyen meghatározott feladat elvégzésére (munka), meghatározott foglalkozásra vonatkozóan merül fel (pl. orvos, operátor, mozdonyvezető, diszpécser, személy- és vagyonőr, műszerész, menedzser stb.). A személyiség különböző adottságainak, képességeinek és tulajdonságainak fejlettségi foka különböző szinten van. Nem egyformán vagyunk fejlettek minden szinten és tulajdonságainkban. Ha valaki a szóban forgó foglalkozásra, munkára alkalmatlan, ez nem zárja ki azt, hogy más vagy több foglalkozásra, munkára ne legyen alkalmas. Általában ebből akkor származik veszély, ha a vágyak, elképzelések és a reálsan meglévő adottságok, tulajdonságok fejlettsége, szintjei nem mutatnak megegyezést. Ha valaki mégis ragaszkodik ahhoz a foglalkozáshoz (pályaválasztás jelentősége a képességvizsgálatoknál), akkor általában nem eléggé rugalmas ahhoz, hogy a realitásokhoz alkalmazkodjék.

Munkaköri alkalmasság

Az ember társadalmilag, gazdaságilag valamilyen szinten szervezett környezetben dolgozik. Az emberek a munkamegosztás révén valamely nagyobb feladat azon részét végzik, amelyet a munkakör magában foglal (a munkaköri leírás általában ezt tartalmazza). A munkakör több feladatot is tartalmazhat, amelyek kapcsolatban állnak egymással, lehetséges azonban eltérő jellegű is, másfajta tevékenységet és tevékenységfajtákat, valamint másfajta személyiségjegyeket kívánnak. Pl.: a bolti vezető a bolti kereskedelembe nemcsak vezető, hanem személyi tevékenységet is végez, vagy más területen, pl. irányító és beosztott munkaköri vonások. Pl. ha valaki tanár, de nem tud irányítani vagy osztályfőnöki teendőket ellátni. Kiváló szakember, de nem alkalmas vezetőnek. Azaz lehetséges, hogy a munkaköri alkalmasság eltér a foglalkozási alkalmasságtól. Nem véletlen napjainkban a menedzser-irányultság munkakörre válása sem. Oktatási szinten – pl. szakirányok, szakok is – megjelenik a foglalkozások szétválása a munkakörök bővülése miatt, így közigazgatási menedzser, műszaki menedzser, közoktatási

menedzser, vagy éppen biztonságsszervező menedzser, személy- és vagyionőr, testőr.

Pályaalkalmasság

Az életpálya az emberi élet során egymás után következő és folyamatos láncot alkotó munkatevékenységek sorozata. A legszélesebb körű hatások között értelmezzük az alkalmasság fogalmát e tekintetben: a pályaalakalmasság a munkaalkalmasságnak azon széles skálája, amely magában foglalja az egyén és a valószínű beosztások, munkakörök, foglalkozások adottságainak megfelelését.

Összefoglalásként leszögezhetjük: a mindennapi gyakorlatban növekszik az alkalmasság (pszichológiai, egészségügyi értelemben is) és vizsgálata, jelentősége a munkaerő kiválasztásában és alkalmazásában. A munkaerő drágasága miatt még tökéletesebb alkalmassági rendszerek, szűrővizsgálatok kialakítására törekszenek az emberek.

Tehát az alkalmasság döntően az egyéni képességek, készségek, mentális, affektivitás, motiváció, valamint az ezeknek megfelelő munkaprofil, emocionális munkaadottságok és a munka dinamizmusának összhangján múlik. Az egyéni tényezőcsoportok szintjének vizsgálása a valóságban alkati, egészségi, érzékszervi adottságok, képességek és a személyiség szintjén jelennek meg.

Sabjanics István

Felhasznált irodalom:

- Csirszka János: *Pályalélektan*, Gondolat Kiadó 1966.
 Paul E. Torgersen–Irwin T. Weinstock: *A vezetés integrált felfogásban I–II.* kötet, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1979
 Klein Sándor: *Munkapszichológia*, Gondolat Kiadó 1980, I–II. kötet 773 p.
 Budapest 1988. BME, Mérnöktovábbképző Intézet, 136. p., szerk.: dr. Kiss György
 Barakonyi K. – Lorange D: *Stratégiai menedzsment*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1992
 Farkas Ferenc – Karolini Mártonné – Poór József: *Személyzeti/emberi erőforrás-menedzsment*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1994
 Pintér Zsolt: *A személyzetbeszerzésről I–III.*, Humánpolitikai Szemle, 1994. 11/12. 1995/1.
 Zrinszky László: *A felnőttképzés tudománya*, OKKER, Budapest 1995
 Gáspár László: *Bevezetés az emberi erőforrások elméletébe*, Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs 1995
 dr. Kövári György: *Gazdálkodás az emberi erőforrásokkal*, Szöveggyűjtemény, Budapest 1995
 Poór József – Borgulya Istvánné – Mohácsi Gabriella: *Nemzetközi emberi erőforrás menedzsment*, Budapest 1996
 Körösi Katalin: *A kiválasztásról I–II.*, Humánpolitikai Szemle 1998/9–10.
 Dara Péter: *A humánstratégia és a szervezeti stratégia összefüggése*, Humánpolitikai szemle, 1998/11, dr. Nemeskéri Gyula
A munkaköri értékelési rendszer kidolgozásának és bevezetésének tapasztalatai, Munkaügyi Szemle 1999/10.

Románia az európai integráció útján

A Szovjetunió felbomlásával és a hidegháború befejeztével a közép- és kelet-közép-európai országok és nemzetek számára új korszak kezdődött, esély, lehetőség nyílt a változásokra, a *változtatásokra*, valamint arra, hogy, mintegy természetes folyamat részeként, ezen nemzetek identitástudata módosuljon. Mára teljesen nyilvánvaló, hogy egy nemzet számára nem valamely – sokszor teljesen természetellenesen „összekapcsoló” – ideológia, hanem a kulturális sajátosságok, hasonlóságok és különbségek a döntőek, melyek gyakran csak ideig-óráig veszik figyelembe az adminisztratív határokat.

Földrajzi ismereteink azt súgják, hogy Európát említve Gibraltártól az Urál hegység nyugati lejtőjéig, a Kola-félszigettől a Boszporusz-Dardanelláig terjedő területet tartjuk szem előtt, de józan eszünket is

latba vetve, túlzás nélkül állíthatjuk, hogy sem Kirgizsztán, sem Kazahsztán, sem Örményország, vagy éppen a jelenleg még NATO-tagállam Törökország sem lehet a kulturális értelemben szemlélt Európa része. Idekívánkoznak Samuel P. Huntington szavai: „Mi is Európa? Európát északon, nyugaton és délen tengerek határolják, ezek délen egyértelműen egybeesnek a kulturális törésvonalakkal. De hol van Európa keleti határa? Mely államokra gondoljunk európaiként, egyben potenciális Európa Unió-tagként, NATO-tagként, egyéb szövetségek tagjaiként?”

Az Európai Unió két alapvető elv szerint működik: az integráció iránya a *szupranacionalitás* és ezen egységes struktúrák alapja a *homogenitás*. Számunkra egyértelmű, hogy a szupranacionális fejlődés egységes, homogén intézményi és gazdasági szer-

kezet nélkül nem képzelhető el.

Ez a két alapelv ez idáig nem sérült meg, pedig lett volna rá alkalom. Az EU mediterrán kibővülésével több, a közösség országaihoz viszonyítva kevésbé fejlett állam került be az integráció folyamatába (Spanyolország, Portugália, Görögország). E három állam csatlakozása többé-kevésbé gördülékenyen folyt le: kaptak időt (átmeneti könnyítések) és pénzt (strukturális alapok), hogy fokozatosan és sikeresen alkalmazkodjanak az egységes belső piac körülményeihez. Így a homogenitás eszméje csak kis mértékben sérült.

Az 1980-as évek Európai Közössége már nem az új évezred Európai Uniója. Ma már az EU tagállamai szuverenitásuk jóval nagyobb részét ruházzák át a szupranacionális szervekre. Ennélfogva több a konfliktushelyzet, több kötelezettségnek kell eleget tenni, több kompromisszumot kell kötni mindkét félnek. Nyilván az új tagállamok is élvezni fogják majd az átmeneti könnyítéseket és részesülnek a strukturális alapokból, ám a kelet-közép-európai államok uniós csatlakozása ma már nem merül ki a „kapnak időt” és „kapnak pénzt” megoldásban. A tagállamok politikai és gazdasági fejlettsége ma olyan mély integrálódást eredményezett, amelybe a kommunizmus poklát megjárt európai országok nehezen épülhetnek be. Az intézményesített államközi együttműködés többlépcsős fejlődési modellt hozott létre, amely a vámu-niótól, a közös piac kiépítésén keresztül, a gazdasági és a valutaunió kialakításáig tartott. És minél inkább mélyül és átfogóbbá válik az integráció, annál inkább marad fenn, esetleg növekszik a távolság az EU, illetve tagállamai és a jelölt államok között. Mászóval az EU két alapvető erőfeszítése, az *integráció mélyülése és a keleti bővítés* olvasatunkban szemben áll egymással. Ebben látjuk a jelenlegi helyzet tudathasadásos állapotát.

Az EU a jelölt államok elbírálásában kidolgozott egy feltételrendszert, amelyet 1993-ban fogadtak el a koppenhágai csúcstalálkozón. Ezek a feltételek ma is alapvető kritériumok a tagjelöltek megítélésében.

Az első feltételcsoport politikai jellegű kötelezettségeket szab meg. Így a határozat értelmében a tagállam minőség feltételezi, hogy az illető országban léteznek olyan stabil intézmények, amelyek garantálják a demokratikus rendszer működését, a törvény hatalmát. A csatlakozni óhajtó államoknak garantálniuk kell a demokratikus szabadságjogokat – politikai pluralizmust, a vélemény- és vallásszabadságot –, olyan szabad választásokat kell lebonyolítaniuk, amelyek lehetővé teszik a különböző pártok közötti demokratikus hatalomváltást. Ugyancsak a politikai kritériumok közé tartozik az emberi jogok szava-

tolása, illetve a kisebbségek és azok jogainak védelme és tiszteletben tartása.

Egy másik feltételcsoport gazdasági jellegű kritériumokat határoz meg. Az első és legfontosabb egy működőképes piacgazdaság léte. A piacgazdaságnak az állami szektor privatizációjával, az árak liberalizálásával és ezek adminisztratív ellenőrzésének megszüntetésével, az árak stabilizálása révén kell létrejőnie. Ugyanakkor egy olyan erős pénzügyi-banki rendszert ír elő, amely képes a pénzfölöslegek begyűjtésére, illetve ezeket a gazdasági fejlődés serkentésére tudja irányítani. Szintén elengedhetlen a tartós gazdasági növekedést megalapozó makrogazdasági stabilitás megteremtése. Itt elsősorban az árak stabilizációja, a költségvetési egyensúly létrehozása és a kükereskedelmi mérleg egyensúlyban tartása a fontos.

Egy másik gazdasági feltétel a tagjelölt állam azon képessége, hogy helyt tudjon állni az uniós piaci verseny körülményei között. Ez talán a legösszetettebb feltétel. Magába foglalja az összes olyan gazdasági feltételt, ami a versenyképességet szavatolja az infrastruktúra kiépítésétől az oktatási rendszeren keresztül a működő piacgazdaságig.

A harmadik feltételcsoport a tagsági minőségből fakadó kötelezettségeket szabja meg. Eszerint a jelölt országnak képes kell lennie felvállalni a közös politikai, gazdasági és monetáris unió célkitűzéseit. Ez a feltétel mindenek előtt a közösségi vívmányok, az un. „acquis communautaire” átvételét, a jelölt államok és az EU jogrendszere közti közelítést jelenti. Ez pedig óriási munka, már csak ha arra gondolunk, hogy a közösségi vívmányok több mint egy negyvenéves folyamat eredményei.

A politikai feltételeket tekintve Románia többé-kevésbé megfelel az EU-tagságnak. Kétségtelen, hogy Romániában garantáltak a demokratikus szabadságjogok, ezen belül a véleménynyilvánítás- és a választási szabadság. Ellenben hiányosságok tapasztalhatóak az igazságszolgáltatásban a megfelelően képzett bírók számát illetően, ugyanakkor kételyek merülnek fel az igazságszolgáltatás teljes függetlenségét illetően is.

Általános emberi jogi hiányosságok is adódnak (pl. az állami gondozásban levő gyerekek problémája).

A kisebbségi jogok tiszteletben tartása terén sem kielégítő Románia helyzete. Más régióbeli országhoz hasonlóan a romániai társadalom szintjén is létezik egy, a roma nemzetiségűeket negatívan érintő diszkrimináció. A szexuális kisebbségek jogainak tiszteletben tartása sem problémamentes. A „híres-hirhedt” Büntetőjogi Törvénykönyv 200-as cikkelyének a már „enyhített” változata sem felel meg teljesen az uniós

elvárásoknak. Ehhez társul még a román közvéleményben tapasztalható, a homoszexuálisokat mélyen elítélő hangulat, ami elsősorban az ortodox egyház merevségének tudható be.

Az átmeneti korszak kezdete Romániát sokkal hátrányosabb helyzetben találta *gazdaságilag is*, mint más volt szocialista kelet-közép-európai államot. A nemzetgazdaság majdnem teljesen állami irányítás alá tartozott, a magánszféra körülbelül a GDP 12,8%-át adta. Az „ultraközpontosított” vezetési rendszer hatékonyságát tetézték az energiaintenzív ágazatokban folytatódó beruházások, valamint a külföldi tőkebeáramlás fékezése. Ez utóbbi folyamat célja a küladósság erőltetett, minden racionális alapot mellőző – a nyilvánvaló politikai szándéktól kísért – drasztikus csökkentése volt. A gazdaságban a régi rendszer által burkolt szerkezeti egyensúlytalanságok felszínre törtek. Az átmeneti korszakot mindenképpen a kezdeti visszaesés utáni enyhe növekedés jellemzi.

Ennek ellentéte minden bizonnyal a természetellenesen lelassult gazdasági és jogi reformcsomagnak tudható be. Ennek okai többek közt a gyenge intézményi strukturáltság, a *tulajdonjogok rendezetlensége* (a visszaszolgáltatandó ingatlanok, az állami vállalatok, a tisztázatlan tulajdonú kereskedelmi javak esete), az állami beavatkozás tartóssága, bürokrácia, melyek együttes jelenléte jelentős árnyékgazdaságot (szürke- vagy feketegazdaság), valamint *nem működő piacgazdaságot* eredményez.

A leglényegesebb változásnak az autarchikus, elszigetelt gazdálkodási formákról a nemzetközi nyitásra való áttérés tekinthető. Az EU és Románia közötti gazdasági kapcsolatok évről évre bővülnek. A beruházások alacsony színvonalra a magas inflációs rátának köszönhető, amely a nagyfokú bizonytalanság jele, ezáltal elmaradt a külföldi tőke beáramlása is. Csökkentek a megtakarítások a reálbérek hasonló irányú alakulása miatt. Az ország lassan-lassan „felemésztette” tartalékait, kénytelen volt növelni adósságait.

A magas inflációhoz járul hozzá az a tény, hogy a magáncégek, profitjuk maximalizálása érdekében, nem a termékminőséget, illetve mennyiséget változtatják, hanem egyszerűen felemelik az alkalmazott árait. Az ipari termelés visszaesése, valamint a kereskedelem döntően magas részaránya fenntartja a jelenlegi inflációs állapotokat, amellyel szemben mindaddig nem vehető fel hatékony harc, amíg a belső termelést nem ösztönzik kellőképpen.

Az átmeneti korszak másik sajátossága a kettős deficit, (éspedig az államháztartási, valamint a folyó fizetési mérlegé), amelynek oka az intézményileg

gyengén strukturált nemzetgazdaság talaján alkalmazott liberalizációs politikákban keresendő. A költségvetési mérleg hiányát a bevételezési nehézségek közepette fokozódó kiadások okozták, mely a következő korrelációs elemzés konkrét számértékeiből is kiderül. Ezt követően a fiskális politika szigorításának leheztünk tanúi, amely ugyanakkor felfogható úgy is, mint egyfajta közeledés a Maastricht-i konvergenciakritériumokhoz.

Ahhoz, hogy a nemzetgazdaságban végbemenő folyamatok fölött *érdemben is* „ítélkezni” tudjunk, egy makrogazdasági korrelációs táblázatot készítettünk el, amelyben a legfőbb nemzetgazdasági mutatószámok alakulását tüntettük fel (GDP, infláció, munkanélküliség, deficit stb.), melyből világosan kiolvashatók jelentős anomáliák, amelyek – szerintünk – egy jól átgondolt törvényességi keret megalakításával, az állami – „diszkrétnek” egyáltalán nem nevezhető – beavatkozás nagymértékű korlátozásával, a korrupció elleni, a mainál *sokkal radikálisabb, törvényeken* alapuló harccal hamarosan kiküszöbölhetőek és kezdetét veheti a piaci normákon nyugvó, tényleges fejlődés.

Ezután regressziós elemzésből nyert tendenciafüggvények aligha használhatóak közép- vagy hosszútávú becslésekre.

A 2000. esztendő második negyedében Románia kidolgozott egy középtávú gazdaságfejlesztési stratégiát, melyet Brüsszelbe továbbított és amely esetében feltételeztük, hogy a mutatószámok jórészt ennek megfelelően fognak alakulni. Ennek alapján tanúi lehetünk a következőknek:

- bázisévnek 1999-et tekintve

1999=100%	2000	2001	2002	2003	2004
GDP	101,3	104,34	109,56	115,03	121,94
Magánfogyasztás	101,0	103,83	108,71	113,82	120,19
Bruttó tőkefelhalmozás	104,7	112,29	122,90	134,21	148,70
CPI	138,80	167,53	194,0	220,77	243,07

Az Európai Unió hasonló mutatószámaiból jól kiolvasható, használható trendvonalak nyerhetőek:

1999=100%	2000	2001	2002	2003	2004
GDP	102,6	104,5	106,9	109,3	111,6
Magánfogyasztás	101,9	103,8	105,7	107,6	109,4
Bruttó tőkefelhalmozás	102,1	104,2	106,3	108,4	110,5
CPI	101,4	102,9	104,3	105,7	107,1

A stratégia elemzéséből kitűnik, hogy az elkövetkező néhány évben Románia számára a legfontosabb mutató a tőkefelhalmozás. Véleményünk szerint a kidolgozott stratégia reális alapokon nyugszik, de megvalósításához nagyon fegyelmezett, türelmes és *szorgalmas* társadalomra van szükség.

A harmadik feltételescsoport az *acquis* átvételére vonatkozik. A közösségi törvények átvétele, az új román törvények eurokonform kidolgozása hosszadalmas ugyan, de viszonylag könnyű feladat. Ezek alkalmazása azonban körülményesnek bizonyul. A román közintézmények egyelőre kismértékben képesek ezeket kielégítően ültetni a gyakorlatba.

Az *acquis* átvételét tekintve Románia szembesül még „kínos” helyzettel. Így például a Belső Piac feltételezi a négy alapvető szabadságot: az áruk, a szolgáltatások, a tőke és a személyek szabad áramlását. Amíg az EU-s tagállamok kénytelenek a román állampolgárokat érintő vízumkötelezettséget fenntartani, addig ez a forma tartalom nélkül marad.

Az Európai Uniót teljes egészében nyugati keresztény államok alkotják, egy kivétellel: Görögország, aki gyakran folytatott olyan gazdaságpolitikát, mely mintha semmibe venné a brüsszeli elvárásokat, (nyugat-európai vezető tisztségviselők egymás között hibának mondják még ma is tagságát). A volt Jugoszlávia okozta konfliktusok ügyében Athén elhatárolta magát a főbb nyugati hatalmak politikájától, aktívan támogatta a szerbeket, és arcátlanul megszegte az ENSZ-szankciókat, melyekkel Jugoszláviát sújtották.

„A hidegháborús ellenséget, a Szovjetuniót, felváltja a hidegháború utáni szövetséges, Oroszország.”

(S.P. Huntington: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása*, magyarul Európa Könyvkiadó, 1999, Budapest).

Az Unióba való felvételre váró államok közül csak Bulgária és Románia nem nyugati keresztény állam. Mindkét ország tudatában van a nyugati struktúrákba való beilleszkedés előnyeinek, de ugyanakkor – és ez teljes mértékben természetes – azonosulni akar saját, ortodox tradícióival. Huntingtont követve, ez egyfajta tudathasadásos állapotot idézhet elő eme két országban.

Tagadhatatlan, hogy más-más értékek dominálnak a különböző civilizációkban. Egy ortodox államban a kollektívizmus előbbre való a nyugati államokban dívó individualizmussal szemben, de ebből a szempontból nem annyira éles a határvonal, mint például a keresztény és muzulmán civilizáció között. Így például számolnunk kell azzal, hogy jogi szempontból mindig található majd olyan fejezete a törvénykezésnek, amely nem lesz EU-konform. Véleményünk szerint, ha Romániának sikerül is idővel gazdaságilag felzárkóznia az Unió mögé, lesznek olyan problémák (és itt most elsősorban nem a gazdaságiakra gondolunk), amelyek, ha látszólag megoldhatóak is, a társadalomban mindig személyiségzavarokat fognak okozni.

Fákó Péter és Godra Árpád

Bankkártyák mint új fizetési eszközök

A piaccgazdálkodásra való eredményes áttérésnek többek között az is feltétele, hogy gyökeres szemléletváltás történjék, amely segíti az „új” befogadását, hogy korszerű eszközök, gazdasági és jogi intézmények álljanak rendelkezésre, és azokat helyesen, gazdaságosan tudják alkalmazni.

A nemrég még tervgazdálkodást folytatott kelet-európai országokban, ahogy Romániában is, még kevéssé elterjedtek ezek az új fizetési eszközök, jóllehet a nyugati államokban már régen használják azokat.

Tanulmányunkban a kártyapiac hazai helyzetét mutatjuk be. A kártyarendszer mindennapos gyakorlatba való bevezetése költséggel, befektetéssel jár, amelyet valakinek vagy valakiknek fedezniük kell. Ez nemcsak Romániában van így, hanem a fejlett gazdaságokban is. A kártyák széleskörű elterjesztése/elterjedése akkor lesz sikeres, ha ismerjük előnyeiket: az ügyfélnél a jóval nagyobb biztonsá-

got és a kényelmes, gyors lebonyolítást, a kereskedőknél, a szolgáltatóknál a biztonságon kívül a nagyobb áruforgalmat, a bankoknál pedig a számlavezetésből származó üzleti hasznot.

A külföldi tapasztalatok alapján szerzett ismeretek felhívják a figyelmet a plasztikkártyára, ezen a területen a rendszerek működőképességének tökéletesítése a nemzetközi szabványokhoz való felzárkózást jelenti.

A fejlett gazdaságokban a bankkártyáknak számos típusa ismeretes: terhelési kártya, hitelkártya, store card (vállalatok által kibocsátott kártyák, saját vevőkörük bővítését szolgálják, a hitelkártyákhoz hasonlóan működnek), smart card (szerkezetileg bonyolultabb felépítésűek, komplexebb műveletek megvalósítását eredményezik) és többfunkciós kártyák (olyan terhelési kártyák, amelyek más műveletek végrehajtását is lehetővé teszik). Mivel Romániában a terhelési és hitelkártyák vannak forga-

lomban, a továbbiakban ezen kártyatípusokat kívánjuk bemutatni.

Terhelési kártya

A csekkel, valamint a megtakarítási számlákkal állnak kapcsolatban. Ezek tulajdonképpen a csekkek helyettesítői. A terhelési kártyát egy bankszámla alapján bocsátják ki a tulajdonos számára. Használata a készpénz kezeléséhez hasonlít, vagyis a tulajdonos a számláján létező összeg értékében különböző fizetési ügyleteket bonyolíthat le (különleges esetekben, amennyiben a bank és az ügyfél között megegyezés születik, a bank engedélyezhet fizetéseket akár a létező tőke értéke felett is). A terhelési kártya használata nem feltételezi egyetlen papír forgalmát sem. Kártyával történő vásárlás esetén a tulajdonos számlájának terhelése párhuzamosan zajlik az elfogadó kereskedelmi egység számlájának növelésével. A kártya használata előnyös mind a bank, mind a kereskedő és a kliens számára.

A bank legfőbb előnyei:

- emeli az ügyletek ellenőrzésének fokát, a számlán levő összeg megfigyelésének szempontjából;
- a csekk és a készpénz használatát biztosító költségek jóval alacsonyabbak;
- a bankok pénztárainál történő munkát szabadít fel.

A kereskedő számára a terhelési kártya a következő előnyökkel jár:

- a biztosítási költségek jóval alacsonyabbak mint a készpénz használatánál;
- a terhelési kártyák működésével kapcsolatos műveletek végrehajtásáért a bankok jóval kisebb illetéket hajtanak be, mint a készpénz használatának esetében;

- a csekkhez viszonyítva az elszámolások sokkal kevesebb időt vesznek igénybe.

A kártyatulajdonos szempontjából előnyös:

- nem szükséges nagy mennyiségű készpénz hordozása, amely egyben a lopási lehetőségek csökkentését is jelenti;
- használata bármely okmány kitöltésétől mentesít;
- az ügyletek azonnal lebonyolíthatók.

A hitelkártya

A hitelkártya olyan készpénz nélküli fizetési eszköz, amely kisebb összegű, rövid lejáratú hitel, fizetési biztosíték, s a havonta történő elszámolás kombinációjából áll.

A hitelkártya legfontosabb funkciói:

- a fizetési funkció
- a hitelfunkció
- a készpénzfelvételi funkció
- szolgáltatások igénybevételei funkció.
- elektronikus funkció (pénzfelvétel:ATM, vásárlás: POS)

Fizetési funkció

A fizetési funkció teljesítéséről akkor beszélünk, ha a kereskedő a hitelkártyát fizetésül elfogadja a számla kiegyenlítésére. A magánháztartásokban, illetve a kiskereskedői és szolgáltatói területen eddig nálunk csaknem kizárólag készpénzt használtak, jóllehet a plasztikkártya elektronikus használata a kereskedőknél a hitelkártyával történő fizetés gyors elterjedését eredményezheti.

Hitelfunkció

A kártyakibocsátó garantálja az elfogadó kereskedelmi egységnek, hogy a számla ellenértékét kifizeti. Ez azonban bizonyos hitelkockázatot jelent a kibocsátó részére mindaddig, amíg a kártyabirtokos a számlák ellenértékét ki nem egyenlíti. A számla kelte és kiegyenlítése között eltelt idő általában több hét, néha a hónapot is meghaladja. Erre az időtartamra a hitelkártya birtokosa általában nem fizet kamatot, ez a hitelkártya egyik legvonzóbb tulajdonsága. Az esedékesség után viszont kamat terheli a kártyabirtokost.

Hitelkártyát nemcsak bankok, hanem egyéb szervezetek is kibocsáthatnak. Nemzetközi téren az áruházak által kibocsátott kártyák száma meghaladja a bankokét, használatuk viszont jóval korlátozottabb körben történik.

Készpénzfelvételi funkció

A hitelkártya minősége attól függ, hogy milyen nagyságú elfogadói hálózatot épít ki a kibocsátó szervezet. A bankkártyák elfogadási sűrűsége országonként eléggé eltérő. A pénzkidó automaták elterjedésével a bankhitelkártyákkal készpénzhez juthat a kártyatulajdonos.

Különböző szolgáltatások igénybevétele

A kártyakibocsátók közti versengésnek köszönhetően a kártyákhoz különböző jellegű kiegészítő szolgáltatások is tartoznak. A leggyakoribb szolgáltatás a kártyához kapcsolódó biztosítási csomag, amelyet az ügyfél a kártyahasználati díjjal együtt fizet. Esetenként előírják, hogy a fizetés a kártya használatával történjen, (pl. közlekedési balesetnél csupán akkor teljesíti kötelességeit a biztosító). Vannak azonban olyan szolgáltatások is, ahol szükséges, hogy az ügyfélnek legyen kártyája, ilyenek

például a szállodafoglalásnál igénybevehető szolgáltatások.

Elektronikus funkció

A hitelkártyák hátoldalán mágnescsík található, amely a kártyabirtokosra vonatkozó kódolt adatokat, így a nevét, a kártya számát, érvényességi idejét és körét stb. tartalmazza.

A kártyák természetesen arra is alkalmasak, hogy autóparkolóknak, nyilvános telefonállomásokon fizessenek velük. A mágnescsíkot a későbbiekben a mikrochip helyettesítheti, amely további szolgáltatások igénybevételét teszi majd lehetővé.

A romániai bankok nemzeti és nemzetközi kártyákat bocsátanak ki. A nemzeti kártyákat a kibocsátó ország pénznemében adják ki és felhasználásuk annak területére korlátozódik. A nemzetközi kártyák kibocsátása valutában történik, minden országban használható, függetlenül a tulajdonos számláján levő pénznemtől. Ezek a kártyák a VISA és az EUROCARD-MASTERCARD-hálózathoz tartoznak, felhasználásuk a nemzeti kártyákhoz hasonlóan történik, azzal a különbséggel, hogy segítségükkel külföldi pénzműveletek is végezhetők. Mindkét rendszer azonos garanciát biztosít, s a nemzeti kártyákhoz viszonyítva plusz szolgáltatások igénybevételét teszi lehetővé (pl. egészségügyi ellátás, szállodai helyfoglalás stb.).

Jelenleg hét hazai kártyakibocsátó bank ismeretes: Román Kereskedelmi Bank, Román Fejlesztési Bank, Posta Bank, Ion Țiriac Bank, Mező Bank, Török–Román Bank, Transilvania Bank. A kibocsátott kártyák túlnyomó része a nemzetközi VISA-rendszerben működik, azonban a MAESTRO-MASTERCARD-piac is elterjedőben van, ahogy a számok is igazolják: 1997 végén 2 700 Maestro- és Mastercard volt forgalomban, 1998-ban ez már 60 000-re emelkedett, 1999-ben már 215 000 kártyatulajdonost tartottak nyilván, és ez év végére már 600 000-re becsülik számukat.

Hazai viszonylatban, feltevődik a kérdés, hogy nem túl aránytalan-e ez a növekedés a felhasználóhelyekhez viszonyítva? Romániában jelenleg 750-800 pénzkiadó automata (ATM) működik mintegy 800 000 aktív kártyára, ami átlagosan 1 000 kártyát jelent egy automatára. Ez az arány összhangban van a nemzetközi normákkal, eltérés inkább az elfogadó kereskedelmi egységek és a kibocsátott kártyák számában van. Ennek oka tulajdonképpen a kártyákkal lebonyolított tevékeny-

ségek rövid múltja. Romániában csupán 5 éve kezdtek el kártyával ügyleteket lebonyolítani, szemben például Magyarországgal, ahol már 1989 óta működik ez a rendszer.

A kártyákkal lebonyolított tevékenységekre való áttérés nem mehet végbe minden átmenet nélkül. Óriási erőfeszítéseket igényel a bankok részéről, elsősorban az elektronikus rendszer kiépítése. A másik feladat már nehezebb, mégpedig az elfogadási hálózat létrehozása. Minden országban azonban a kártyás rendszer kezdetben – a megjelenéstől számított 4-5 évig – az ATM-hálózatra támaszkodik.

Egy másik akadály a fogyasztók részéről jelentkezik. Nehéz meggyőzni az egyszerű vásárlót, hogy egyik napról a másikra megváltoztassa hagyományos viselkedésmódját és készpénz helyett egy „plasztikot” használjon fizetésre. El kell telnie egy bizonyos időnek ahhoz, hogy a vásárlónak legyen ideje megismerni ezt az új helyzetet és képes legyen alkalmazkodni hozzá. Előreláthatóan egyre több kereskedő tapasztalni fogja, hogy jelentős vásárlói réteget veszít el, ha nem fogad el kártyákat fizetőszerként.

Az utóbbi időben figyelemre méltó eredmények születtek ezen a területen, amit a statisztikai adatok is igazolnak. Eszerint az utóbbi hat hónapban a romániai kereskedőknél lebonyolított műveletek a tavalyi évhez viszonyítva 600 %-os növekedést mutatnak (1999-ben 3 000 ügylet, 2000 első felében már meghaladta a 18 000-t). Romániában a kártyák használata még kezdeti szakaszban van, éppen ezért még számtalan lehetőség adott a bankok számára a továbblépésre: fejleszthetik az ATM-hálózatot bizonyos területeken, összpontosíthatnak az elfogadói hálózat, vagy a hitelkártya-szektor bővítésére. Természetesen a különféle stratégiák kiválasztásánál a gazdasági szempontok nyernek prioritást.

Napjainkban Romániában egyre több bank bocsát ki kártyákat, ami természetesen a konkurencia növekedéséhez vezet. Ez a folyamat tulajdonképpen pozitív jelenségként fogható fel, olyan értelemben, hogy minden kibocsátónak a színvonalas szolgáltatás az érdeke. A bankok smart card bevezetését óhajtják, abban a pillanatban, amikor telített lesz a kártyapiac, addig is a legközelebbi tendencia a Kereskedelmi Bank által kidolgozott, e-kereskedelemre is használható kártyák bevezetése.

Deák Emese és Milotai Anikó

Vállalkozásfejlesztő központok bemutatása

Invest Consultans kft.

A vállalkozásfejlesztési központok (VFK) célja, hogy tevékenységével segítse a hazai kis- és középvállalkozói szektor kialakulását, megerősödését:

- a vállalkozók versenyképességének javításával;
- piaci alkalmazkodóképességének javításával;
- a kutatás és fejlesztés eredményeinek alkalmazásával.

A vállalkozók versenyképessége javításának leghatékonyabb eszköze a megfelelő információ. Ez lehet üzleti vagy általános információ, amely segítik a vállalkozókat, hogy megértsék a környezetükben zajló folyamatokat, időben felismerjék a változásokat, és felkészüljenek azokra. A vállalkozásfejlesztési központ a vállalkozókat érintő legfontosabb kérdésekre kíván naprakész információkat nyújtani.

Az Invest Consultans kft. az Új Kézfogas Közalapítvánnyal (ÚKK) együttműködő VFK. Vállalkozásunk a „befektetési – pénzügyi szakértő” modell szerint piaci szereplőnek tekinthető. Mint profitorientált cég menedzseljük a közalapítványnál a térségünkben induló kezdeményezéseket és támogatási igényeket.

Vállalkozásunk az ÚKK-val kialakított együttműködés elveit követi:

- a közalapítvány céljainak, követelményeinek meghirdetése;
- projektek kezdeményezése, azok minőségi elkészítése, szakmai véleményezése és lebonyolítása;
- kis- és középvállalkozók részére oktatási-képzési programok szervezése, lebonyolítása;
- térségfejlesztési programok kezdeményezése, készítése.

Megvalósított tevékenységeink:

Az ÚKK céljait előadások, üzletember-találkozók és egyéb rendezvényeken tettük közzé, információhoz juttatva a vállalkozókat.

Vállalkozói tanácsadás keretében, szakképzett munkatársaink napi négy órában a következő alapszolgáltatásokat végzik:

- általános tanácsadás kezdő kis- és középvállalkozásoknak;
- kis- és középvállalkozások működésével kap-

csolatos szakmai konzultáció;

- tájékoztatás a helyi, pályázati úton elnyerhető támogatási formákról;
- tájékoztatás az ÚKK által meghirdetett, a kis- és középvállalkozások által pályázati úton elnyerhető támogatási formákról;
- külföldi kis- és középvállalkozások tájékoztatása a helyi vállalkozási lehetőségekről;
- könyvelőt, tanácsadót, jogászt, értékebecslő szakembereket biztosít helyi és külföldi kis- és középvállalkozások számára.
- projektek kezdeményezése, azok minőségi elkészítése, szakmai véleményezése és lebonyolítása keretében:
  - mint projektkezdeményezés az ISO 9000 minőségirányítási rendszer bevezetésének megkönnyítését célzó támogatási forma komplex eljárási rendjének és ezek mellékleteinek kidolgozása;
  - az ÚKK és az EU által meghirdetett pályázatok minőségi elkészítése (kamattámogatás, ISO MR-támogatás, VNT, VTT, EU önrész támogató- program, PHARE regionális fejlesztési program stb.);
  - előminősítés, véleményezés, lebonyolítás;
  - folyamatos monitorizálás.

Vállalkozunk olyan célprogramokra is, mint a finanszírozási képességek fejlesztése, beruházás-gazdaságossági elemzés. Bankok, gazdasági társaságok, non-profit szervezetek részére vállaljuk pályázatok elkészítését, PHARE, EU, Világbank, FDSC.

Vállalatunknak akkreditálása van a bukaresti Állami Vagyon Alap részéről, értékelési tevékenység elvégzésére.

Cégünk 2000 júliusától ISO 9002:1994 minőségügyi szabványának megfelelően működik, melyet a Dekra-ITS Certification Services kft Budapest hitelesített.

2001-től hozzáértően vállaljuk cégek felkészítését minőségügyi rendszerek kiépítésében és bevezetésében. Ennek során elvégezzük a megbízó cég speciális átvilágítását, és a helyzetkép alapján meghatározzuk azokat a tennivalókat, amelyek a megcélzott ISO 9000 szabvány bevezetéséhez szükségesek. Szakértőként közreműködünk az új minőségirányítási rendszer kialakításában, a szabályozási dokumentáció elkészítésében, a munkatár-

sak kiképzésében, a bevezetés lebonyolításában, továbbá segítséget nyújtunk a tanúsításra való felkészüléshez. Tapasztalt minőségügyi tanácsadóink közreműködésével a megbízó cégek munkát, időt, pénzt takaríthatnak meg, és minimálisra csökkenthetik a sikertelen tanúsítás kockázatát.

Referenciák:

1. Megvalósíthatósági tanulmány:

- Sc Formot Pres Kft – Marosvásárhely
- SC Plasmaterm RT – Marosvásárhely

2. Hitelkérelmek összeállítása:

- Sc Mark Prod Holz Kft – Marosvásárhely
- Sc Niraj Ace Brad Prod Kft – Nyárádmente
- Sc Tax Audit Kft – Marosvásárhely

3. Privatizálás:

- Betonútépítő Rt – Budapest
- Prinvest Kft – Budapest

– SC Timp – Fero SRL – Nyárádszereda

– Sc Infomures SA – Marosvásárhely

4. Phare RO 9087.01 – Regionális fejlesztési program

- Sc Sintelectro Kft – Nyárádtő
- Sc Robex Kft – Marosvásárhely
- Procardia Kft – Marosvásárhely
- Sc Talimur Kft – Csíkfalva

5. ISO 9000 tanácsadás:

- Sc Sintelectro Kft – Nyárádtő
- Sc Ortoprofil Prod Rom Kft. – Marosvásárhely
- Sc Therezia Prodcom Kft – Marosvásárhely
- Sc Niraj Ace Brad Prod Kft – Nyárádmente

Címünk: Marosvásárhely, G-ral Traian Mo°oiu u. 21. sz., tel/fax: 065-168072

e-mail: invest@netsoft.ro

Nagy Ágnes

Újdonságok a gazdasági és pénzügyi jogszabályozásban (folyamatos ismertetés)

IX. rész

A Hivatalos Közlöny 1. részének 56/2001. – 272/2001. számaiban megjelent gazdasági, pénzügyi újdonságokat a következő témakörökre osztottam:

1. adózás, adóbevallás;
2. állóeszközök amortizációja, felértékelése;
3. munkabérszerződések, munkabérré befizetendő összegek;
4. vám, ÁFA, luxusadó, pénzmosás;
5. privatizáció, kedvezmények kis- és középvállalatok részére, mezőgazdasági pénzkiegyenlítések;
6. pénzügyi auditálás, könyvvizsgálás;
7. nyugdíjak;
8. könyvviteli normák, hitelszövetkezetek működése;
9. ingatlanok visszaigénylése.

1.1. Az 13/26.01.2001-es sz. sürgősségi kormányrendelet (62/2001. sz. H.K.) hatályon kívül helyezi a 105/1997-es sz. törvényt, és tartalmazza az új eljárásokat, amelyeket az adófizetők adózási panaszai orvoslásában kell alkalmazni. A rendelet szerint az 500 millió lej érték alatti fellebezések a megyei pénzügyi igazgatóság hatáskörébe tartoznak, ez összeg fölött pedig a pénzügyminisztériumhoz tartoznak (első fokon).

1.2. A 46/2001-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (82/2001. sz. H.K.) tartalmazza a fizikai szemé-

lyek adózási nyilvántartásában alkalmazandó módszertani normákat.

1.3. A 187/2001-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (117/2001-es sz. H.K.) megváltoztatja a 73/1999-es sz. kormányrendelet alkalmazását szolgáló nyomtatványok kitöltési előírásait.

1.4. A 315/2001-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (127/2001-es sz. H.K.) kibővíti a 73/1999-es sz. kormányrendeletet, így határidőn belül a személyi jövedelemadót ki nem fizetők késedelmi kamatot fizetnek.

1.5. A 43/2001-es sz. sürgősségi kormányrendelet (148/2001. sz. H.K.) megváltoztatja a 11/1996-os sz. kormányrendeletet, így indokolt esetekben adóbefizetés-halasztásban, kedvezményekben, törlesztésben, valamint a késedelmi kamatra vonatkozó kedvezményben részesülhetnek a kereskedelmi egységek.

1.6. A 46/2001. sz. sürgősségi kormányrendelet (157/2001 sz. H.K.) a 2000. évi globális személyi jövedelemre vonatkozó típusnyomtatvány beadási határidejét 2001.05.31-ig hosszabbítja meg, újabban további 60 nappal hosszabbították meg (július 31-ig).

1.7. Az 189/2001. sz. törvény (196/2001-es sz. H.K.) jóváhagyja a 217/1999-es sz. sürgősségi kormányrendeletet (650/30.12.1999 sz. H.K.), amely szerint az árfolyam-különbségből származó jövedelmek adómentesek, vagy a költségekért profitadót kell fizetni. Leasing esetén a befizetett érték nem adó-

zandó abban a hónapban, amikor a leasing-műveletet végezzük. Operacionális leasing-szerződés esetén a leasingelő nem fizet adót a leasing-összeg után. Pénzügyi leasingelés esetén pedig az amortizáció meg a kamatok lesznek adómentesek. Adózandó viszont a protokoll-költség azon része, amely meghaladja a jövedelmek és költségek különbsége plusz a protokollköltség 2%-át. Adózandó a kamatok azon része, amely meghaladja a Nemzeti Bank által közölt átlagos banki kamatlábakat azon kölcsönök esetén, amelyek nem bankoktól vagy megengedett jogi személyektől származnak. Az exportra 5% profitadót kell fizetni. 2001. jan. 1-től kezdődően a cég profiljával megegyező tevékenységek keretében felhasználásra kerülő állóeszközök 50%-os adókedvezményben részesülnek vásárlás esetén.

1.8. A 187/2001 sz. pénzügyminisztériumi rendelet (118/2001. sz. H.K.) megváltoztatja egyes, a személyi jövedelemadóra vonatkozó nyomtatványok kitöltési útmutatásait. Többek között előírja, hogy a valutában fizetett ingatlanbérleti díjak esetében a Nemzeti Bank által a hónap utolsó napjára kiszabott árfolyamot kell alkalmazni.

1.9. A 216/2001-es sz. törvény (214/2001-es sz. H.K.) tartalmazza 2001. évi állami költségvetést.

2.1. A 246/2001-es sz. törvény (264/2001-es sz. H.K.) jóváhagyja a 112/2000-es sz. kormányrendeletet a közhivatalok állóeszközeinek megsemmisítésére, értékesítésére vonatkozóan.

3.1. A 49/2001-es sz. sürgősségi kormányrendelet (161/2001 sz. H.K.) megváltoztatja és kibővíti a 19/2000. sz., a nyugdíjra és szociális segélyekre vonatkozó törvényt.

3.2. A 191/2001. sz. törvény (194/2001 sz. H.K.) tartalmazza az állami biztosítási költségvetési tervet 2001-es évre. A törvény 8-as cikkelye alapján a biztosítási alap 2001. április 1-től 35%, 40% vagy 45%, a különböző munkaviszonyoknak megfelelően. A törvény megjelenésétől a biztosított elhalálozása esetén (ha alkalmazott vagy nyugdíjas) 4 500 000 lej támogatásban részesül a családja, ha pedig családtagja hal meg a biztosítottnak, akkor öt éri 2 250 000 lej támogatás. Azok a biztosítottak, akik a nyugdíj-hálózaton keresztül pihenő- és kezelési jegyeket igényelnek, 50%-os kedvezményben részesülnek.

3.3. A 209/2001-es sz. kormányhatározat (209/2001 sz. H.K.) előírja a bruttó bérek növelését 2001.04.01-től.

3.4. A 198/2001-es sz. munkaügyi minisztériumi rendelet (221/2001 sz. H.K.) tartalmazza az adósság-leosztásra, - elhalasztásra, -csökkentésre vagy -eltör-

lésre vonatkozó módszertani normákat.

3.5. A 322/2001-es sz. országos egészségügyi biztosító (272/2001-es sz. H.K.) előírja, hogy a munkanélküli fizikai személyek a minimumbérre számított 7%-ot be kell fizessék az egészségügyi alapba.

4.1 A 687/2001-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (207/2001. sz. H.K.) tartalmazza a termékek vámértékét EURO-ban.

4.2. A 236/2001-es sz. törvény (263/2001-es sz. H.K.) 2000.07.01-től kötelezővé teszi az elektronikus kasszagépek használatát abban az esetben, ha a cég 1998-as évi jövedelme 100 millió és 500 millió lej között volt.

5.1. A 244/2001-es sz. kormányhatározat (101/2001. sz. H.K.) tartalmazza a 133/1999-es sz., a kis- és középvállalatok létrehozásában és működtetésében alkalmazandó kedvezményeket előíró törvény alkalmazására vonatkozó módszertani normákat. A 272/2001-es sz. kormányrendelet (119/2001-es sz. H.K.) a 133/1999-es sz. törvény által előírt büntetéseket és ezek összegét tartalmazza.

5.2. A 30/2001-es sz. sürgősségi kormányrendelet (106/2001. sz. H.K.) szerint pénzkiegészítésben részesülnek azok a mezőgazdasági termelők, akik földjeiket megmunkálják és termelnek (hektáronként 1 000 000 lejből részesülnek, ha az adott rendeletben meghatározott mezőgazdasági termékeket termesztik). A rendelet módszertani normái a 117/07.03.2001-es sz. H.K.-ben jelentek meg.

5.3. A 97/2001. sz. mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti minisztériumi rendelet (171/2001 H.K.) tartalmazza a mezőgazdaságban tevékenykedő termelőknek és szolgáltatóknak traktorok, mezőgazdasági gépek valamint öntözőberendezések belföldi termelőktől való vásárlásában megítélt kedvezményeket (a rendelet szerint az ÁFÁ-s érték 55%-át téríti vissza az állam).

5.4. A 173/2001-es sz. törvény (189/2001. sz. H.K.) jóváhagyja a 158/2000-es sz. sürgősségi kormányrendeletet, amely szerint 500 lej/kg kiegészítő összeget kapnak a termelők a kenyérgyártásra beadott búza esetében.

5.5. A 196/2001-es sz. törvény (206/2001-es sz. H.K.) szerint a mezőgazdaságból származó jövedelmek nem adózandók 2005.01.01-ig.

6.1. Az 167/14.02.2001-es sz. pénzügyminisztériumi rendelet (90/2001 sz. H.K.) tartalmazza a költségvetési intézmények könyvviteli mérlegeinek auditálására szakképzett személyek vizsgájának megszervezését és lebonyolítását.

6.2. A 153/2001-es sz. H.K. megváltoztatja és kibővíti a testület szervezési és működési szabályzatát és újraközi ezt.

6.3. A 2-es és 3-as romániai auditálási szék (192/2001 H.K.) határozatai szabályozzák a jogi személyek beiktatását, valamint előírják azt, hogy köztisztviselők nem végezhetnek pénzügyi auditálási munkát (ezt írásban kell közölni 2001.05.31 - ig).

6.4. A 770/2001-es sz. igazságügyi-minisztériumi rendelet (202/2001-es sz. H.K.) megváltoztatja a 79/1999-es sz. kormányhatározatot, így a csődeljárási minősítés megszerzéséért évente legalább egyszer vizsgát szerveznek.

6.5. Az 5-ös sz.. auditálók székének határozata szerint (258-as sz. H.K.) 2001.06.02-án újabb vizsgát szerveznek.

7.1. A 340/2001-es munkaügyi minisztériumi rendelet (237/2001-es sz. H.K.) tartalmazza a 19/2000-es sz. törvény alkalmazására vonatkozó módszertani

normákat.

7.2. A 364/2001-es sz. munkaügyi-minisztériumi rendelet (257/2001-es sz. H.K.) megváltoztatja a 340/2001-es sz. munkaügyi-minisztériumi rendelet 8-as sz. mellékletét.

8.1. A 94/2000. sz. pénzügyminisztériumi rendelet (85/2001. sz. H.K.) jóváhagyja az Európai Unió és a Nemzetközi Könyvviteli Szabványok IV-es számú utasítását a könyvviteli szabályozás összehangolása terén.

8.2. A 211/2001. sz. törvény (213/2001 sz. H.K.) kötelezi a kereskedelmi egységeket, hogy tartozásaikat időrend szerinti sorrendbe állítsák.

9.1. A 10/2001-es sz. törvény (75/2001-es sz. H.K.) tartalmazza az 1945. március 6. és 1989. december 22. között elkobzott ingatlanok visszaszerzésére alkalmazandó jogi eljárásokat.

Pásztor Csaba

R E N D E Z V É N Y E K

Országos Tudományos Diákköri Konferencia – Szeged

A húsvétot megelőző héten, április 11–13 között került sor Szegeden az Országos Tudományos Diákköri Konferencia (OTDK), 25. Jubileumi rendezvényére, amelyen az Erdélyi TDK-n elért eredmények alapján hét kolozsvári közgazdász hallgató is részt vehetett.

Már rögtön a megnyitón kiderült, hogy az OTDK-nak milyen nagy hagyománya van Magyarországon. Ez volt a 25. alkalom, hogy az ország minden egyetemi központjából összegyűjtötte a kutatás iránt érdeklődő diákságot, ami azt jelentette, hogy ötven éve került be a köztudatba ez a rendezvény (ugyanis csak kétévenként kerül megrendezésre). Nagyon sokan jelentkeznek erre a megmérettetésre, és valóban csak a legjobb dolgozatok kerülnek díjazásra. Az igényességnek köszönhetően továbbtanulás vagy alkalmazás esetén igencsak nagy súlyt jelent a pályázó önéletrajzában egy OTDK-díj.

A nagyszámú részvétel miatt a dolgozatok bemutatása 23 tematikus szekcióban zajlott. A legnépszerűbb témakörök az emberi erőforrás menedzsment, a marketing, a tőke- és pénzpiac, a turizmus, valamint a regionális gazdaságtan voltak, amelyek-

ben két-két alszekcióra osztották be a résztvevőket. Igencsak színes palettán mozogtak az előadások, s így igen nehéz volt eldönteni, hogy melyik szekció munkálataira látogasson el a résztvevő.

Íme néhány érdekesebb cím az elhangzott előadásokból: Magyarországi diplomások munkahely-változtatási preferenciái; Profit és ember – a mérleg két oldala; Országimázs a múltban és ma; A bor csomagolásának jelentősége a vásárlás során; Világjárás egyetemista módra, avagy a fiatalok utazási szokásai.

Igen népszerűek voltak az olyan témák, mint az online vásárlások, az internetes reklám, a mobiltelefonok piaca, vagy a bevásárlóközpontok látogatóinak a vásárlási szokásai. Több dolgozat is foglalkozott az előbbi témákkal, bebizonyítva azt, hogy a gazdaság új területei még igen sok kutatási lehetőséget rejtenek magukban, és hogy ezek valóban foglalkoztatják a fiatalokat.

Megállapítást nyert, hogy a legtöbb dolgozat egy-egy gyakorlati kutatás eredményét tükrözte. A dolgozatokat előzetesen már pontozták, a zsűri az előadás alapján egy másik pontszámot kellett adjon, ami

egyrészt a munka szakmai és tartalmi színvonalát, másrészt pedig az előadás módját és a gyakorlati rész bemutatását tükrözte. Minden előadást hosszabb rövidebb vita követett, ami felszínre hozta a dolgozat esetleges hiányosságait, vagy felvetette a további kutatási irányvonalakat az illető témában.

Az eredmények csupán a harmadik nap végére születtek meg. A díjak mellett számos különdíjat is kiosztottak. Az erdélyi résztvevők közül Toárniczky Andrea, Kun Éva Katalin, Veres Hajnalka és Boga Emese részesültek különdíjban.

Boga Emese

A tudás mint társadalmi erőforrás

Immár harmadik alkalommal került sor 2001. április 4. és 5. között az Erdélyi Magyar Civil Szervezetekért Alapítvány által Kolozsváron megrendezett fórumra „A tudás, mint társadalmi erőforrás” címmel.

Az előző évekhez hasonlóan a konferencia plenáris előadásokkal kezdődött, majd ezt követően a szekcióülésekre került sor, köztük a gazdasági szekcióra.

A gazdasági szekció munkálatai során a résztvevők a civil szférát jelenleg leginkább foglalkoztató gazdasági és társadalmi kérdéseket érintették. A 40 - 45 jelen lévő érdeklődő nagy figyelemmel hallgatta a hazai és külföldi rangos előadók vitaindító előadásait. Az egynapos szekcióülésen az alábbi előadások hangzottak el: „A civil szféra hozzájárulása a tudás alapú gazdaságfejlesztéshez” (Kulcsár László, Pro Professione Alapítvány, Gödöllő), „A tudásgazdaság alapja és vertikuma” (Csanády András, Magyar Tudományos Akadémia Politikai Tudományok Intézete, Budapest), „Az Európai Unió csatlakozás kulturális feltételei” (dr. Kopátsy Sándor, nyugalmazott egyetemi tanár, Budapest), „Információ, tanácsadás, képzések a vállalkozási nonprofit szervezetek szolgáltatási rendszerében” (Farkas Attila, Humán Fejlesztők Kollégiuma, Debrecen), „A helyi kultúra integrálása” (Lantos Tamás, Ormánság Alapítvány, Pécs), „A tudás szerepe a térségfejlesztésben” (Hajdó Csaba, Civitas Alapítvány, Kolozsvár), „A tudás és szakmai kompetencia” (Somai József, RMKT, Kolozsvár), „Az RMGE Maros megyei szervezete és a közösségi marketing – A gazdák piacra juttatásának eszköze” (Csomós Attila, Maros Megyei Romániai Magyar Gazdák Egyesülete, Marosvásárhely), „Az Új Kézfogás Közalapítvány oktatást támogató pályázati lehetőségei” (Kató Kázmér, Új Kézfogás Közalapítvány, Budapest), „Közösségek és vállalkozások a tudásalapú társadalomban” (Sánduly Edit, Székelyföldi Közösségfejlesztők Egyesülete, Csíkszereda), „A Kárpátok Alapítvány támogatási lehetőségei” (Borsos Endre, Kárpátok Alapítvány,

Eger).

Az előadások során képet alkothattunk arról, hogy a civil szervezetek milyen szerepet játszhatnak abban, hogy az EU-hoz történő csatlakozás keretében bizonyos fejlesztéseket megvalósítsanak. Megismerhettük a felzárkózással járó problémákat, nehézségeket, az EU támogatási lehetőségeit, azok pozitív és negatív hatásait.

Szó esett a vidékfejlesztéssel járó kockázatokról, a környezethez való alkalmazkodás, a humán erőforrással való megfelelő gazdálkodás, valamint a hasznos információk birtoklásának jelentőségéről, hogy csak néhány fontosabb gondolatot említsek.

Megismerhettük az RMGE Maros megyei szervezete és az RMKT tudásszerzéssel kapcsolatos fontosabb programjait, valamint azokat a feladatokat, teendőket, melyeket ezek a szervezetek felvállaltak a tudásmenedzselés terén.

Néhány alapfogalom tisztázására is sor került, mint pl. mi a marketing, mit értünk szükséglet alatt, mi az igény, mi a közösségi marketing, melyek a közösségi marketing megvalósításának módszerei és eszközei, de a tudásszakadék új fogalmával is találkozhattunk, amely ma is jellemző a szakmák helyzetére.

A résztvevők az előadások során tudomást szereztek a külföldi és hazai támogatási lehetőségekről. Megtudhattuk, hogy a tudás, tehetség, erkölcs mennyire szorosan kapcsolódik egymáshoz, hiszen a gazdasági erkölcs a gazdaság kulcskérdése, a tudás a társadalom mozgatóereje.

A szekció rávilágított arra, hogy a civil szervezetek hézagpótló szerepet töltenek be, s mennyire fontos szerepet játszhatnak az időszerű társadalmi-gazdasági kérdések megoldásában.

Az előadásokat és az azt követő vitákat magas színvonal jellemezte, és meggyőződésem, hogy a résztvevők sikeresnek ítélték meg a szekcióülés munkálatait.

Piskolti Éva

E-business konferencia

A „Lenni, vagy nem lenni a Világhálón?” mottó fémjelezte a május 18–20. között Kolozsváron megrendezett e-business konferenciát, amelynek szervezői a Romániai Magyar Közgazdász Társaság Ifjúsági Frakciója (RIF) és a Kolozsvári Közgazdász Klub (KKGK) voltak. A szervezők bevallása szerint a rendezvény **célja** az volt, hogy minél több, a téma iránt érdeklődő személy kapjon képet erről az új gazdasági területről, valamint az, hogy a megjelent cégek képviselői új üzleti ötletekkel térjenek haza, esetleg üzleti partnereket is találjanak. Az első ezek közül teljesült is, hiszen a konferencia háromnapos programján közel 160 érdeklődő vett részt. Az esetleges üzleti tervekről, új kapcsolatok születéséről pedig a jövőben várjuk a visszajelzéseket.

A konferencia szakmai részvétel szempontjából igen színesnek bizonyult, számos hazai és magyarországi cégtől érkeztek előadók. A megnyitó után elsőként *Kelemen Attila*, a Transindex (Kolozsvár) felelős szerkesztője beszélt arról, hogy miként nem szabad internetes portált készíteni, beleszöve előadásába a saját tapasztalatait is a Transindex születésétől napjainkig.

Szombat reggel *Braun Róbert*, a magyarországi Index nevű portál vezérigazgató-helyettese beszélt arról, hogy miként férhet meg egy cég stratégiájában a lokalitás, regionalitás és a globalitás. Ezek hatékony ötvözetete segítette az Index létrehozását, amely ma Magyarország legolvasottabb portálja. Semmi sem bizonyít jobban, mint az, hogy a felhasználóknak közel 40-45 százaléka ezt állítja be indítóoldalnak (azaz ez jelenik meg először a képernyőjén, amikor rákapcsolódik az Internetre). Ezt követően az e-business hazai törvényes kereteiről *Varujan V. Pambuccian* (Bukarest), a Román Parlament képviselőháza Informatiótechnológiai és Kommunikációs Bizottságának elnöke, valamint *Bara Gyula*, a miniszterelnök munka- és high-tech tanácsadó testületének tagja beszélt. Szó esett az éppen elfogadásra váró elektronikus aláírást szabályozó törvényről, valamint arról, hogy miként valósulhat meg a központi közigazgatás teljes informatizálása, és

ennek nyomán mikorra térhetünk át az e-kormányzásra. A délelőtti utolsó előadásán az internetes cégek és elektronikus lapok auditálásáról értekezett *Burlacu Liviu*, a Magyar Terjesztés-Ellenőrző Szövetség bemutatásában.

A délutáni programot *Simó Károly* (Csíkszereda), a Samsess Románia Kft. képviselője nyitotta meg online kisvállalkozásokról, valamint a domainnevek hazai hozzájutási folyamatáról tartva előadást. *Valics Lehel* a marosvásárhelyi GraFX cég részéről az internetes marketing sajátosságairól beszélt előadásában, bemutatva a weblapok elkészítésének folyamatát, a weblap reklámozásának (online és offline) különböző módjait, és az e-marketing helyzetét Romániában.

A szombati nap utolsó előadásában egészen új szemszögből, pontosabban az e-business makroszintű hatásainak szempontjából világította meg a témát *Veress József* (Budapest), az Európai Párbeszéd Alapítvány kuratóriumi tagja. Elsősorban a globalizálódásról, a gazdaság új trendjeiről és az e-businessnek ebben betöltött szerepéről beszélt.

A konferencia záró előadása egy Romániában még gyerekcipőben járó területről, az on-line aukcióról szólt *Hankiss Attila* (Budapest), az Axio ügyvezető igazgatójának bemutatásában. Olyan vitatott témák kerültek napirendre, mint az on-line aukciók szerepe a nemzetközi piacon, az ilyen jellegű értékesítés létjogosultsága a középkelet-európai régióban, vagy az internetes családok gyakorisága az on-line aukciók lebonyolításában.

A konferenciának természetesen voltak – főleg a fiatal résztvevők számára – könnyedebb pillanatai is, mint például a péntek esti Szomszédnéni Produkciós Iroda humorestje, vagy a szombat esti buli. Mindez persze nem jöhetett volna létre olyan támogatók nélkül, mint az Illyés Közalapítvány, Új Kézfogás Közalapítvány, Netsoft Kft, Eromconect Alapítvány, Autoworld Kft, Print Roll Kft, Bloom Impex Kft, Barconstruct Kft, Camp Counselors USA.

Boga Emese

II. Kolozsvári Magyar Állásbörze

Három hónapig tartó, napi rendszerességgel végzett ülőmunka, és a Kolozsvári Magyar Diák-szövetség infrastruktúráját teljes mértékben igénybe vevő kapcsolatfelvételek után sikerült a KMDSZ fiataljainak megrendezni az idén április 27-én lezajlott, és az utólagos visszajelzések szerint igencsak sikeres Karrier Iroda Állásbörzét a kolozsvári Continental szálló elegáns nagytermében. A kis anyagi háttérrel, de lelkesedéssel dolgozó szervezők számára a munka nem áll meg ezen a ponton — az Állásbörzét is a saját működési keretéből finanszírozza. A KMDSZ Karrier Iroda a 2001-es Állásbörze egyszeri alkalma mellett folyamatosan közvetít az adatbázisába beiratkozott munkakereső diákok, valamint az állást kínáló cégek között.

Az Állásbörze iránti érdeklődés még az amúgy optimista szervezőket is meglepte, akik a tavalyi, elsőnek megtartott Állásbörze adataival próbáltak számolni. A befektetett munka azonban meghozta az elvárt növekedés gyümölcsét: a 2000-ben részt vett 25 cég helyett az idén 42 cég jelentkezett, nagyrésztük a szervezők által megkeresve — ám lényegesen sokukat toborozta a viszonylag jól megszervezett médiakampány is, amelynek során a legnagyobb erdélyi magyar közéleti napilap, a Krónika szinte napi rendszerességgel közölte az Állásbörze reklámját. Ugyanakkor több cikkel, hírrel vagy apró reklámfelülettel a szervezők által (telefonon, világhálón keresztül) felkeresett kisebb-nagyobb, erdélyi hatókörű médiumok is segítettek — egy részük a hírértéket, más részük egy nem profitorientált diákkezdemenyezés támogatásának fontosságát tartva szem előtt.

A Kolozsváron tanuló diákok a tavalyi meg tapasztalt érdeklődéssel álltak hozzá az Állásbörze — kolozsvári szinten sokuk által sajnos fel nem ismert — előnyeikhez. A Continental szálló előterme már a kezdésnek meghirdetett 12 órára zsúfolásig megtelt, annak ellenére, hogy a torlódást elkerülendő az Állásbörze terme négy teljes órára volt kibérelve. A nyomda ördöge miatt

valamivel a kezdés után beérkező Állásbörze-katalógusból két-háromszáz az első körben elfogyott, a következő pár órában pedig elfogyott az összes, a résztvevő cégek ajánlatait, elvárásait és egyéb fontos információkat tartalmazó jól megszerkesztett nyolcvanoldalas füzetecske. Ebből az érdeklődők kideríthették, hogy a 42 részt vevő cég több mint 140, magas felkészültséget igénylő, de minőségi munkahelyet ajánl fel a szakképesített végzősöknél, frissen végzetteknek. (A füzetben ennél kevesebb cég jelent meg, mert többen túl későn, a nyomda által megszabott határidőn túllépve jeleztek vissza, vagy küldték el promóciós anyagaikat).

A szervezők jelenleg a visszajelzések feldolgozásán és a Karrier Iroda szokásos tevékenységének továbbfuttatásán dolgoznak — amit tudni lehet, hogy a részt vevő diákok legnagyobb része elégedetten, a cégek képviselői pedig a szervezéssel száz százalékosan megelégedve, de a — nagyrészt műszaki munkaterületekre — jelentkező diákok hiánya (!) miatt érzett értetlenséggel távoztak a helyszínről. A KMDSZ Karrier Iroda munkatársai számára viszont, mint már említettük, a munka nem ért véget, mert egyrészt az Állásbörze által nyújtott reklámlehetőségek, másrészt az elégedett és a Karrier Irodával a továbbiakban is együttműködni kívánó cégek kapcsolatrendszere révén felpezsdült az érdeklődő diákok és munkatárs-kereső cégek között folyamatosan közvetítő Iroda tevékenysége. Nyár elején pedig Karrier Iroda kiadvány várható.

A KMDSZ Karrier Irodája a továbbiakban is várja a munkát kereső diákok és a végzett vagy végzős, szakképzett diákokat alkalmazni kívánó cégek jelentkezését. Érdeklődni a KMDSZ 064-195700-as telefonszámán (fax: 064-196561), vagy a KarrierIroda@kolozsvar.ro elektronikus címen lehet. A KMDSZ Karrier Iroda székhelye a kolozsvári Avram Iancu (Petőfi) út 21. szám alatt található.

Horvát Zsolt

H Í R E K

♥ Az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezete (FAO), a Babe^o-Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Közgazdaságtudományi Kara és a Romániai Magyar Közgazdász Társaság (RMKT), „A mezőgazdaság és vidékfejlesztésben jártas csoportok és szervezetek intézményes fejlesztése” címmel, 2001. május 29–30-án, Kolozsváron, a Bethlen Kata Diakóniai Központban kétnapos nemzetközi tanácskozást szervezett. A rendezvény célja az erdélyi falu és mezőgazdaság lehetőségeinek és nehézségeinek a felmérése, illetve a létező szervezetek és intézmények erősségeinek és gyengeségeinek az elemzése; a nemzetközi tapasztalatok megismertetése; a FAO által nyújtott tanácsadási lehetőségek széleskörű terjesztése, a szakmai képzés iránt érdeklődőkkel való kapcsolatfelvétel lehetőségeinek felmérése volt. A tanácskozáson részt vettek a FAO, BBTE, RMKT, Kolozs Megyei Tanács, Hargita Megyei Tanács, Észak-Nyugati Vidékfejlesztési Ügynökség, Mezőgazdasági Tanácsadó Iroda, Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Főigazgatóság, Erdélyi Vidékfejlesztési Alapítvány, Csíkszeredai Regionális Fejlesztési Központ, „Rajka Péter” Vállalkozók Szövetsége, Ifjú Gazdák Egyesülete, Romániai Magyar Gazdák Egyesülete, Civitas Alapítvány, Mezőgazdasági Gépek Körének Romániai Szervezete, Vállalkozók és Mesteremberek Szövetségének képviselői. A tanácskozás legfontosabb végkövetkeztetése az volt, hogy a mezőgazdasággal és vidékfejlesztéssel foglalkozó erdélyi intézmények és szervezetek mind külön dolgoznak, nincs közreműködés közöttük, nem létezik egy intézményes keret, mely összefogja őket. A FAO tanácsadással és képzéssel tudja támogatni a helyi szervezeteket. A rendezvény végén megalakult egy öt személyből álló bizottság, melynek feladata a résztvevők közti kapcsolattartás, illetve egy újabb találkozó szervezése, mely a frissen szerzett információk, tapasztalatok alapján kialakult igények felmérését és megoldási lehetőségeit tűzi ki céljául.

♥ A Romániai Magyar Közgazdász Társaság szervezésében a budapesti székhelyű Szinergia Projekt Menedzsment kft. vezető munkatársai másfél napos interaktív szemináriumot szerveznek „Projekt: egy eszköz az ötlet hatékony megvalósításához” címmel, 2001. június 15–16-án, Kolozsváron, a Bethlen Kata Diakóniai Központban. A szeminárium témakörei: a projekt, mint feladatmegoldó eszköz; a projekt valós céljainak feltárása és kommunikálása; a teljesíthető terv elkészítésének legfontosabb lépései; az emberi sokszínűség mint erőforrás felhasználása a projektben; projekt végrehajtás kézbentartása. A résztvevők átfogó képet kapnak a projekt folyamatáról és a projektmenedzsment megközelítési módokról, megismerik az egyes feladatok helyét és célját a folyamatban, valamint a legfontosabb projektszervezési feladatok végrehajtásához szükséges módszereket és eszközöket.

♥ A Romániai Magyar Közgazdász Társaság Ifjúsági Frakciója pályázatot hirdet helyi szervezeteinek, önszerveződést szolgáló tevékenységek támogatására. Rendelkezésünkre álló összeg 8 000 000 lej, melyet a helyi szervezetek tevékenységének támogatására szándékozunk

fordítani. Pályázni az alábbi témákban lehet: gazdasági témájú előadásorozatok szervezése (helyi vagy külföldi előadók bevonásával); közgazdasági szaknyelv elsajátítását szolgáló idegen nyelv tanfolyamok szervezése; tudománynépszerűsítő rendezvények szervezése; gazdasággal kapcsolatos versenyek, vetélkedők, kutatások meghirdetése, szervezése stb. A RIF a fenti feladatokon kívül az önszerveződés elvi alapján minden új, a helyi magyar ifjú közgazdász közösséget építő, azt megerősítő tevékenységet támogathat. A támogatás elnyerésének módja és feltételei: a pályázó közösség, helyi szervezet fogalmazza meg a tervezett tevékenység célját, meghatározza azokat a közösségeket és tevékenységeket, amelyekre a kért támogatás érint. Pályázni az erre rendezésített úrlapon lehet, amelyhez részletes költségvetést kell csatolni, illetve a pályázati képviselő (projektfelelős) önéletrajzát. A pályázati úrlap beszerezhető a következő címen: RMKT-RIF, 3400 Cluj-Napoca, str. Pietroasa nr. 12., tel/fax: 064-431488, email: rmkt@mail.dntcj.ro. A nyertes pályázókkal a RIF megállapodást köt, amelyben a támogatási és elszámolási feltételeket megfogalmazza. A megállapodás megkötése után kerül sor a támogatási összeg átutalására. A pályázat beadási határideje: 2001. július 15.

♥ A Romániai Magyar Közgazdász Társaság május 25-én Kolozsváron tartotta elnökségi ülését. Napirendi pontként szerepelt a sepsiszentgyörgyi vándorgyűlés szervezése. A Vándorgyűlés témája a „Vállalkozásfejlesztés, környezetgazdálkodás”. Szó esett a rendezvény pénzügyi forrásairól, programtervezetéről, az ellátással és a meghívottakkal kapcsolatos kérdésekről. További napirendi pontként szerepelt a Magyarországi Közgazdász Társaság vándorgyűlésén való részvétel. Az elnökség a pályázók érdemei alapján döntött, hogy ki fog ingyenesen résztvenni a rendezvényen. A továbbiakban megbeszélésre került a Debreceni Ady Akadémia. Folyó év augusztus 13. és 21.-e között ismét sor kerül a Debreceni Egyetem keretében a kisebbségi magyar értelmiségiek számára szervezett Ady Akadémia évi rendezvényére, amelyre szervezetünk az idén is meghívást kapott. A képzés mellett a nyári egyetem résztvevői kulturális és szórakoztató programokon is részt vehetnek. Társaságunk összesen 24 hallgatóval vesz részt a rendezvényen. A gyűlésen bemutatásra kerültek az ez évi RIF rendezvények, melyekről részletes beszámolót a Közgazdász Fórumban olvashatnak az érdeklődők. Elkészült az RMKT elektronikus levelező listája, melynek neve: rmkt@yahoo.com. Szó esett az RMKT más tevékenységeiről, melyek közül megemlítenénk: „Az erdélyi magyar gazdasági gondolkodás múltjából” című tanulmánykötet kiadása; magyar-román és román-magyar közgazdasági szótár szerkesztése; RMKT előadóterem munkálatainak bevégezése és az előadóterem berendezése; folyó év októberében, Kolozsváron szervezendő Széchenyi ünnepség, X. Közgazdász Vándorgyűlés stb. Az országos elnökség döntése alapján, a Közgazdász Fórum 2001. június 15-től 20 000 lejért vásárolható.